

UNIVERSITY
LIBRARY
CAMBRIDGE

GABRIELIS HARVEII
R H E T O R,

Vel duorum dierum Oratio, De
Natura, Arte, & Exercitatione
Rhetorica.

Ad suos Auditores.

40254

L O N D I N I,
Ex Officina Typographica
Henrici Binneman.

ANNO. 1577.

A

76-4201

~~1507~~

GABRIEL HARVEIVS

S.D. Bartholomæo Clerco,

Doctori Iureconsulto, & Oratori
clarissimo.

CICERONIANVS nuper meus,
Ornatissime Clerce, in G. Leuini nomine
peruulgatus apparuit, amicissimi, atque
optimi hominis, & Ciceroniani, cum o-
pinione mea, tum aliorum iudicio, prope-
modum singularis. Rethorem verò ty-
pis propediem editurus, non illum qui-
dem satis comptum, atq; concinnum, fa-
teor, sed tamen Rhetorem (sic enim nomi-
nare placuit) cui eum viro potius addi-
cam, quam B. Clerco, id est Rhetori, (ut

cetera ingenij, doctrinaq; ornamenta taceam) præcellenti, & planè, ut Gra-
cè dicam, ἑυτοπίκωτάτω, non reperio. Offerebant quidem sese Cantabri-
gienses multi, Oxonienses nonnulli, de Eloquentia præclarè meriti, quorum
etiam mihi erat periuicunda certè Memoria: sed vis ingenue apud te dicam,
quod hîc sape apud meos familiares soleo, verè possum apud omnes? Quaso,
ut bona liceat cum venia tua. Memini B. Clercum, cum Rhetorica apud
nos Professor Academicus, credo iam abhinc anni tresdecim, aut quatuor-
decim esset, tanta cum nominis sui laude, atque gloria, impostum sibi
munus procurasse, ut ad eam provinciam & natura factus, & arte limatus,
& usu quodam perpolitus existimaretur. Factus deinde ex Academico
Aulicus, tam disertè Castilionis, elegantissimi scriptoris Aulicum, & tam
enucleatè ex Italico in Latinum conuertit, (opus utiq; Regium & Augu-
stissimæ Principi, ac potius Heroidi consecratum) ut non iam Harueij lau-
dationem, minutissimi Rhetoræ, expectare debeat, sed iampridem sit à duo-
bus Nobilissimis, Magnificentissimisq; Dominis, Oxoniensi, & Buckhurstio,
Aulicis, vel ad ipsam illam Castilionis singularem Ideam perfectissimis,
atq; optimis, duobusq; cum doctissimis viris, tum etiam hominibus disertis-
simis, Caio, atque Bingo, non solum illustri gratia exceptus, sed quadam in-
signi commendatione, atque publico testimonio cohonestatus. Vidit exinde
Galliam, ibiq; est à celeberrimis quibusdam, florentissimisq; Academijs, ex-
ceptus perhonorificè: atq; eiusdem illius Eloquentia, non modò Iurispruden-

ria nomine, singulari laude, oblati etiam honorum Academicorum insignibus, & stipendijs, decoratus. Post, domum, abhinc annis ferè quinq; reuersus, Cantabrigiam illico, vti Matrem indulgentissimam pius filius, reuissit, perorauit, disputauit, in Doctorum iuru Civilis Collegium, summa totius Academia celebritate, cooptatus est. Nihil eo fingi poterat $\pi\rho\tau\omicron\gamma\iota\sigma\tau\epsilon\pi\omicron\nu$. Quàm nollem hæc de te apud te: & tamen plura vellem apud alios. Nil dico de Fidei subdito, breui illo quidem spacio, perquam, vt mihi videbatur, artificiosè conscripto. Taceo cetera. Longum enim esset, hæc te in singulis: & hîc malo nimium mihi parcus videri, quàm tibi nimium prodigus. Quid vis amplius? Si Leuino meo, Ciceronianus noster congruebat (congruebat autem homini cum primis Ciceroniano, vt opinor, maxime) clarum est, Rhetorem Clerco, vtpote homini Natura, Arte, Exercitatione, omni modo planè Rhetori, & meis vndiq; instrumentis, tanquam Eloquentia armis, munito atq; tecto, non dico conuenire, sed deberi. An tu quæso igitur, à Leuino tuo, inquires, ita Clercum distinguas, vt à perfectò Ciceroniano, istum, quem informas, semidoctum Rhetorem? Succine mecum agis, Harueie, & huc tua deniq; euadit tam honorifica Præfatio? Quipotes, optime Clerce, nisi te velim vna laude ornatum, pluribus, peraquè debitis, spoliare: & tanquam vinum perdere, infusa aqua, vt ille apud Homerum $\pi\omicron\lambda\upsilon\mu\epsilon\tau\iota\varsigma$? Nec verò est, quòd magnoperè tacitas extimescam cogitationes tuas, cuius perurbana humanitas, cum mihi priuatim cognita (fatendum est enim) tum satis omnibus perspecta est. Præsertim cum & ipse tuas laudes cum alijs libentissimè communicare soleas, excellentibus viris, & qui vnâ tibi virtutem, eamq; perfectam tribuit, non modo non adimat reliquas, sed tacitè quodammodo vel omnes ascribat, vel certè plures. Ciceronianum igitur desinui eum, qui sit cunctis ferè M. Tully, aliorumq; insignum Oratorum artibus, literis, cognitione multiplici atque varia, exquisitis virtutibus, amplissimis in omni humanitatis, vrbانيتatisq; genere, præconijs cumulatus, non modo Eloquentiæ præcultius ornamentis: idemq; mihi fermè videtur, Ciceronianum esse, quod Ciceroni, esse Oratorem, Rhetorem autem eum in præsentem appello, qui, Natura duce, Comite Vso, velut altera Natura, ita dicendi præcepta, omnemq; rationem, atque institutionem calleat, vt ornate, copiosèq; possit & scribere, & dicere, eaq; Arte excellat, quæ Rhetorica peculiari nomine insignita, inter septem numeratur. Ac illi quidem varias, ac propè infinitas artes, disciplinasq; attribui: hunc vnus doctrinæ legitimis cancellis circumscribo: cuius qui absolutam adeptus

adeptus Scientiam est, satis antè ad dicendum *Habilis*, post *Vsu* promptus, cum *Rhetorem* sentio, & quidem præcellentem, nominandum. Atq; hæc verbi propria, & genuina vis existimanda est: tametsi latius interdum manare, & in plures idem artes nonnunquam diffundi, non ignorem. Itaq; summa erit hæc. *Ciceronianum* edituro, *Leuinus* noster in mentem veniebat, cuius ego amicitiam, atq; familiaritatem in maximis fortuna bonis semper posuissim, & qui *Ciceronis* mihi *Oratorem*, hoc est, ut ego quidem interpretor, *Ciceronianum*, accuratè aliquot antè annis esset interpretatus, iamq; prope perfectus *Ciceronianus* (quid enim dicam, *Orator*? idem est *utrunq;*) videretur. De *Rhetore* autem peruulgando, nō ita multo post cogitanti, statim mihi *Clericus*, quasi ante oculos positus, seq; mihi obuiam ferens, occurrebat: non ille quidem tantum *Rhetor*, (es enim profectò etiam *Ciceronianus*: & ipse in salutatione posui, *Oratori*) sed tamen *Rhetor* eximius, & dicendi artifex panè singularis. Cui si meum istum ita *Rhetorem* probauero, ut *Leuino* nuper *Ciceronianum* probaui (quod minimè herclè diffido, quantum quidem ad rem attinet) de cæterorum ego siue iudicijs, siue præiudicijs non nimium laborabo. Ac tantum abest, mihi crede, ut ab eis metuam, quibus tu scitè, in illa eleganti ad *Buchurstim* Epistola, *Nizolistarum* nomen inuris, ut, si qui tales cum suis *Nizolij*s, ac *Thesauris* accurrerint, eos putem ferè in *Abecedarijs*, quos vocant, *pusionibus*, & quasi in infima *Grammatistarum* classe numerandos. *V A L E*: Et *G. Harneium* ad eorum numerum ascribe, qui tua sunt cum incolumitatis cupidissimi, tum etiam studiosissimi dignitatis. Datum *Cantabrigia*, ex *Aula Pembrochiana*. *IIII. Calendas*
Sextiles. 1577.

A.iiij.

B. CLER-

B. CLERCVS G. HAR-
ueio Cantabrigiensi, Rhetoricæ

artis Professori eloquentissimo, pa-
rem Salutem optat.

VSTICANTI mihi nuper Mitchamia,
quasi in Tusculano meo, Harueie optime, incidit
fortè fortuna in manus, politissimè fabricatus
Rhetor tuus. Quem etsi multus alijs conuenienti-
us, quàm mihi, dicare potuisses: cui Bartolus, &
Baldus, omnes eloquētiæ nervos, (si qui vnquam
fuerunt) aliquot ante annis præciderunt: cuiq;
seria negotia taciturnos, plumbeos, & melācho-
licos spiritus quotidie ingenerant, potius vt cogi-
tare prudenter, quàm politè eloqui desiderem (si id consequi possem:) ag-
nosco tamen facile, & in optimam partem voluntatē tuam: Iudicium ve-
rò, & in Ciceroniano tuo, & in Rhetore fingendo, præsertim in illa tua
ætate, ego (qui nihil auribus dare soleo) suspicio valdè, & admiror. In qui-
bus inter cetera nonnulla, hoc vnum maximè placet, in Rhetore præsertim
tuo, quòd, cum multos scriptores percurreris, multos eueneris, multa ex e-
isdem delibaueris: candidam, & synceram de vniuersis sententiam tuleris:
nec illu, à quibus flores, & fructus collegeris (quid quidam faciunt, dū
plus sapere volunt, quàm pectorum angustia patiuntur) mellis loco, venenū
aliquod, aut verbi virulentiam suffuderis. Hoc ex ea re capies commodi, vt
tua in posterum scripta, eodem candore ab alijs perlegantur. Multa sunt
præterea in tuis Orationibus, quæ mihi magnopere arrident: nempe verbo-
rum volubilitas: sententiarum concinnitas: styli suauitas fluens, & prope
incredibilis. In hoc extremo Rhetor tuus, Ciceroniano tuo par, aut forsi-
tan superior euasit: nisi me, vel tui amor, nuperrimè post visum Rhetor-
em ingenitus, vel meum ipsius iudicium sefellerit. Quod nunc ad te non
scriberem: qui tua omnia satis iusta statèra librata habes: nisi vt tibi per-
suadeam, nouum tibi quotannis opus aggrediundum esse, insistendumq;, atq;
adeo instandum in eo quo cœpisti, felici cursu: quia ea ferè præstantiora
sunt, quacūq; sunt posteriora, & diligentius cogitata: animis scilicet no-
stris studio, vsu, iudicio, magis, magisq; indies confirmatis. Et quanquam
in tuis scriptis, nihil vnquam viderim, quod non satū limatum industria,
iudicioq; etiam perfectum sit (nisi ipse minus iudicare possim, qui hæc scri-
bam:)

bam :) hortarer tamen, aut potius rogarem impensè, vt aliquando Bingham meum, eundemq; vestrum, exactissimo iudicio virum, inuisas. Ille te, tuosq; libros, (quos fore spero prope infinitos) qua est humanitate, perbenignè accipiet: eosq; non solum laude debita celebrabit, (quod est à laudato viro, instar trophæi) verum etiam sua censura & iudicio sic excolet, vt, etiamsi emendatione, & diligentiore trutina non indigeant, virtutem tamen aliquam, vel ipso illius contactu, & aspectu accepisse, tibi videantur. Hic ego te iam nunc aliud non hortor, quàm id, quod ipse hodie facerem in Græcis, Latinis, & Philosophicis, si me meæ vitæ rationes adhuc in Academia Cantabrigiensi agere paterentur. Nihil est, quod magis delecta, quàm quod solus studuerim, solus legerim, solus scripserim, solus libros ediderim. Per magni interest, habere quicum communices tua, & alterius consilium audire, etiam illius, qui minùs fortasse sapit, quàm tu: quia plus vident oculi, (quod in Proverbio est) quàm oculus: & in sua quisque prole occupatus est. Vide, quàm te amare incipiam, mi Harueie, qui tibi, in ipsis amicitia iniitijs, tam confidenter, & ex animo consulam. Sed quid non ego mihi de te pollicear, qui nihil de te merito, Rhetorem tuum, tam eloquentem, tamq; omnibus numeris absolutum dicaueris? In cuius fronte, (qui tuus amor est) tot meæ laudes sunt, quot nec ego vnquam agnoscam, (nisi me fortè nesciã) nec vnquam in lucem prodire paterer: nisi etiam, atq; etiam erubescere potius malletm, quàm delicatissimis tuis scriptis vim inferre: eorumq; fructus alios priuare. Ego certe, si aliquo numero inter Oratores sim, aut vnquam fuerim (quod verè, aut saltem verecundè fateri non possum) id non multa, sed multum legendo consecutus sum. Certis me semper Authoribus addixi, quos perpetuò, tanquam Duces, secutus sum: in alios si fortè incidissem, illos minimè quidem contemnendos putauì: sed vt subsidiarios, & leuis armatura milites, in suum tempus, & locum reseruauì. Duces meos semper: quasi religiosis quibusdam vestigijs, subsequutus sum. Vnum illud absuit, ad eam, quam ego mihi proposui, mediocritatem consequendam: quod Bingham què in omni vitæ expertus sum amicissimum, in studijs etiam coniunctissimum non haberem. Huic ego te: me verò tibi: nos omnes Deo optimo maximo commendo: qui mihi testis erit, me Harueianæ Beneuolentiæ, nec vnquam obliuisci, nec deesse velle. Quid plura? Probasti apud me Rhetorem tuum:

& ego te in meorum album, atq; numerum ascripsi. V A L E.

Datum Mitchamiae, in Com. Surra, Calend.

Septemb. 1577.

Erratorum Elenchus, quæ absente Au- thore exciderunt, quæque initio sunt à Lectore quam primum e- mendanda.

A.iiij.pag.1.lin.16. pro Ar, lege Ac.

C. j. pag. 1. lin. 20. lege, Noffetis.

C.ij.pag.1.lin.11.lege,oportuit? cum interrogatione, & tunc dele parenthesis. Pag.ead.
lin.16. lege, vosmetipsi. Pag.2.lin.9. lege, *διδοσκαλων*.

D. j. pag. 1. lin. 7. acutum scriberetur grandibus literis, & sine puncto.

D.ij.pag.1.lin.7.lege, Cicerones. Lin.12. lege, quidem.

E. j. pag. 1. lin. 11. lege, Herenniana.

G. j. pag. 2. lin. 2. lege, compilabo.

G.iiij. pag. 2. lin. 12. lege, puerilia. Lin. 14. lege, exemplum.

H. iiij. pag. 2. lin. 20. lege, politissimi.

I. j. pag. 1. lin. 16. lege, flaccescere.

I.iiij. pag. 2. lin. 17. lege, Cantabrigienses.

I.iiij. pag. 2. lin. 6. lege, susceptos.

K. j. pag. 1. lin. 4. lege, dimanarunt. Lin. 12. lege, cytharæ.

K.iiij. pag. 1. lin. 14. lege, *καλιστα* Pag. 2. lin. 9. post amore, ascribe comma.

O. ij. pag. 2. lin. 2. lege, hæc. Lin. 13. dele comma post nuncupium.

Q. iiij. pag. 1. Lin. 4. dele comma post præclarissimorum.

Si qua præterea occurrerint, non indiligens Lector persacile emendabit.

¶ Gabrielis Harueij R H E T O R, vel duo-
rum dierum Oratio, de Natura, Arte,
& exercitatione Rhetorica.

Primus dies de Natura, & Arte Rhetorica.

*Irari satis non queo, tot ho-
die Anglos, & nominatim
Cantabrigienses, ex ijsq̃ etiā
maximè delicatos, atq̃ lau-
tos, vnum in locum, tanta ce-
lebritate totius Academiae,
perinde quasi theatrum hic aliquod habere-
tur, confluxisse: eum vt perorantem in hoc tem-
pore audire possint, quem tam sæpe, tam nuper,
tam attentis auribus, atque animis exceptum
audiuerunt. Quid enim tam nouum, nouum
autem? imo quid tam prodigiosum in Acade-
mia Cantabrigiensi, quàm veterē non negligere
cuiusq̃ disciplinae professorem, nisi noui is for-
tè aliquid, & peregrini, & pænè inauditi di-
cturus existimetur? Vidi ego vacua subsellia,
vidi scholas desertas, partim prælegentibus,
partim perorantibus ijs, ex quorum linguis
melle,*

G. HARVEII

melle, nectareq; dulcior fluebat oratio: etiā gemina ornamenta nostra, Bingus, & Dodingtonus, (pudet dicere, sed nimis id verum est, & quidem etiam nimis intolerādum est) verba non semel, sed sæpè ad parietes, & subsellia facere sunt coacti. Tanta est Cantabrigiensium aurium, atq; animorum mollities, & elegantia. Nihil hic antiquum, nihil vsitatum placet: vestes, mores, verba, gestum, omnia affectamus nova: etiam eundem diu audire, tametsi, politissimè dicentem, atq; optimè, nostratem præsertim, & domesticum, religio est.

Exspectabam equidem proximo superiore anno (quid enim dissimulem?) Collegiorū omnium, Aularumq; cœtum, atq; concursum frequentissimum: nec mea sanè me iam tum fefellit opinio. Præoccupatus est locus in subsellijs: completa schola: aderant cunctarum ætatum, atq; ordinum Academici: coronam, ut in comitijs, amplissimam, turbam, ut in foro, maximam, erectos, ut in scena, spectatores, auditoresq; videbamus. Neq; id quidem profectò mirum:

mirum: ipsa enim mihi nouitas fecit audientiam. Hoc autem anno, & his presentibus comitijs, tantum aberat, (mihi credite, qui mentiri non solio,) ut ingentem illam, atq; grandem multitudinem, celebritatemq; Academicam vel sperare possem, vel expectare auderem: mihi ut ipsi iam pridem statuerim, & parietibus istis Rhetoricis canere deinceps: astante uno, aut altero è meis pupillis; non ut auditore eloquentiae, sed ut teste praesentiae. At ecce praeter spem, contra expectationem omnem, doctissimorum, ac disertissimorum hominum, quales hic undique permultos adesse video, non modò humanissimorum adolescentium, atque suauissimorum puerorum cōcursio planè incredibilis: ut Lutetiae iam Parisiorum potius, aut etiam Romae ipsi esse videar, quàm Cantabrigiae. Nec verò temere est, interesse huic dictioni eos, quorum auidas, & capaces, & teretes, & religiosas aures (intelligo, quid dicam) ne Tullius quidem ipse vester, si reuiuisceret, & eloquētiā isto loco, audientibus

A.ij. illis,

illis, profiteretur, implere posset. Certè novitatis nescio cuius expectatione ducti, seu potius titillatione quadam incitati pleriq; huc, ut opinor, omnes conuolastis: sed videte quàm nullam habuerim neque itineris vestri neq; meae gloriae rationem. Nihil enim adferam recòditum: nihil tam illustrium Oratorum auribus; tam excellentium Philosophorum animis dignum: nihil aut cuiquam novum, aut in his eloquentiae sedibus inauditum. Harueius iam vetus, & propè etiam, quod ille addit, vietus est: novitatem novis relinquit professoribus. Quem si nihilominus tam honorifica dignari frequentia vestra volueritis, & de re vulgari (sic enim mihi quidem videtur, & sic est) vulgarem hic quandam, minimeq; elaboratam audire orationem: deponitote quæso ad vnius semihoræ spacium Ciceronianas illas, & hyperatticas aures, quas vobiscum assidue circumfertis: meq; vias, quæ ad eloquentiam ferant, planissimè, uti soleo, tradentem, & meorum auditorum utilitatem, atq; compendium, non glorio-

R H E T O R.

gloriam aliquam aucupantem, bona cum venia attenditote. Vos enim, qui hodierno die conuenistis, & subsellia iam ista occupatis, in duo ego genera sentio dissipandos: in Auditores, & Spectatores. Auditores dico, qui eximia eloquentiæ pulchritudine, ac venustate incensi, ad eius iucundissimam familiaritatem sese, atq; consuetudinem applicare, cum eaq; re habere cupiunt: & mea ad id vel opera, vel consilio, vel institutione aliqua uti cogitant. Spectatores appello, qui cum sint ipsi eloquentiæ intimi, & iampridem in delicatissimam Ciceronianorum ciuitatem asciti, videre tamē, et audire quæ fierent, quæ dicerentur, quæ præciperentur, & tanquā fabulæ interesse, festiuitatis ergo, voluerunt. At illos quidē rectā si voluerint, ad eius conspectum mittam, quam tantopere adamatam, & concupitam ambiunt, hos dimittam, si videbitur, ad Musæa. Videre namq; mihi videor, quanto alij Cicero- nis, alij Caesaris, quidam Liuij, nonnulli Senecæ, alij etiam, si dijs placet, Longolij, Oso-
forijq;

~~goliij~~, ~~Oferijq~~ desiderio perciti teneantur, dum
hic bonam horam tam malè collocant, & po-
litulas limatulasq aures tam frigido præ-
bent oratori. Istis ego, ut amicus, suase-
rim, rogarim, ut inferior, ad suos quisque ut
amores, ac delicias redire velit; nosq valere
iubeat horridulos oratores. Moneo enim,
prædico, ante denunciò, ornatissimi specta-
tores, nil hodierna vos concione, aut re novi,
aut verbis elaborati, aut aliquo modo exqui-
siti audituros, sed ea tantum, quæ vos ipsi
ante aliquot annos impleuistis, & habetis a-
nimo percurfa, ac propè decantata. Cer-
tum est namque auditores meos, non per de-
uios, & flexuosos tramites, sed regia, quod a-
iunt, & publica, & peruagatissima via, du-
cere ad eloquentiam. Cuius ubi faciem pul-
cherrimam, coloremq roseum, & peruenustos
oculos aspexerint (aspicient autem propediem,
nisi ego fallor) non dubito, quin ad illius com-
plexum sint, atque osculum, non dico cursuri,
ut ille, sed planè aduolaturi. Quæ enim He-
lena,

R H E T O R.

lena, quæ Venus est cum insigni eloquentiæ
 forma, pulchritudineq; comparanda? Et
 sunt etiam flosculi, sunt colores, & pigmen-
 ta, sunt exornationes, sunt insignia, sunt ad
 amabilem venustatem cincinnati atque calami-
 stri, sunt festiuitates, & lepores, sunt expo-
 sitiones, sunt emblemata, tesserulæ, atque
 phaleræ, sunt gemmæ, margaritæ, lumina,
 stellulæ, sunt delitiæ, sunt condimenta oratio-
 nis, sunt fucati omnis medicamenta ruboris,
 & candoris. Sic enim nimirum eloquen-
 tissimi, clarissimiq; viri, in primisq; Cicero ipse
 vester locutus est. Quæ si singulatim singu-
 la vel Coridonem aliquem, aut Tityrum, in
 agris, & syluis educatum, atque omnis ferè
 expertem humanitatis, mouere possunt: vt il-
 los tandem coniunctim afficient vniuersa?
 Vos verò ita omnino affecerunt, viri doctissimi,
 vt ardore quodam amoris, ac potius fame, vt
 ita dicam, correpti, Ciceronem iampridem
 totum, atq; integrum comederitis, omnesq; Iso-
 cratis Demosthenisque arculas, & *μυγεδῶναι*
 sitis

sitis quàm avidissimè perscrutati. In quorum
 curriculum atq; spacijs si imprimere sua istos
 vestigia cernerem, abrumperem hic quidem
 orationis filum; habereq; eos dicerem, qua in-
 grederentur, viam ad eloquentiam compendi-
 ariam. Nunc autem cùm sibili, & clamo-
 res isti anniuersarij recentes esse propemodum
 vel omnes, vel plerosq; auditores meos argu-
 ant, qui neq; quid facere, nec quos imitari debe-
 ant intelligunt, & Rhetoricæ tamen splendore
 capiuntur, Oratoresq; esse cupiunt: ita, si po-
 tero, ista aperiam, & sic omnia in illorum con-
 spectu ponam, vt ea cernere oculis, ac propè
 tractare manibus videantur. Vos quæso in-
 terim, disertissimi, politissimiq; viri, vel disce-
 dite sanè, si libet: vel peruulgata quædam,
 & quasi dictata decantantem, qua hætenus
 cæpiſtis, benignitate auditote. Et quorū in lin-
 guis, atq; auribus Cicero totus, solusq; habitat,
 ij mihi, rogo, ignoscant, si quod fortè vocabulum
 properanti excidat nō satis Tullianum. Non
 omnes Longolij, & Cortesij esse possumus: non
 nulli

*nulli nolumus. Qui plures, sed optimos, atque
 lectissimos Latinitatis auctores peruolunt, &
 Ciceroni, omnium Principi, Cæsarem, Varro-
 nem, Sallustium, Liuium, Senecam; Teren-
 tium etiam, & Plautum, & Maronem, &
 Horatium comites adiungunt, eos mihi æquos
 fore non dubito. Neq^{ue} enim multos, & mul-
 ta lectitans, interdum etiā poëtas, vt iubet Cras-
 sus apud Ciceronem, affirmare audeo me nul-
 lum verbum in tam subita oratione ponere non
 in thesauro Ciceroniano indicatum. Sed Cice-
 ronis corniculæ illæ, atq^{ue} simij, eruditorum sibi-
 lis, & cachinnis, perinde atq^{ue} dignissimi erant,
 iam pridem explosi, tandem propemodum eua-
 nuerunt: & ego iam cū attentos, atq^{ue} dociles
 auditores, tum verò beneuolos requiro spectato-
 res: nō qui singula religiosè ad suarum elegan-
 tiarum trutinam examinata perpendant, sed
 qui cādidè omnia, & perbenignè interpreten-
 tur. Volui enim ego quoq^{ue}, si potui, sed fortas-
 se non potui, tam loqui Ciceronianè, quàm qui
 omniū Ciceronianissimè. Parcite mihi, ô egre-*

gij Ciceroniani, si non debeam eo gradu uti
 comparationis. Verum ista ferè *παρρησια* ad lau-
 tiores spectatores. Venio nunc ad vos, mei
 optimi, & suauissimi auditores; quorum a-
 lios veteres agnosco; alios video recentes,
 atque novos. Vos, qui veterani estis, facilius a-
 liquanto, luculentiusq; percipietis, quæ dicam:
 sed dabo operam, ut nouitij quoque se didicisse
 aliqua, intellexisse omnia glorientur. Etenim
 malo herclè propter nimiam perspicuitatem
 non probari à multis, quàm propter obscurita-
 tem aliquam non intelligi ab vniuersis. Hera-
 cliti *στοιχεῖα*, qui volet, (nihil enim impedio):
 & Aristotelis *ἀκροαματικά*, atque *κρυπτικά*, qui al-
 tum quiddam sapere videri cogitant, mea bo-
 na cum venia consèctentur: sed tamen mihi
 ipsi placet enucleata, & facilis, & dilucida, &
 interpres mentis oratio. Adeste igitur animis,
 qui adestis corporibus: & eloquentiæ, vtrò se
 vobis offerenti, prodite obuiam. Via non admo-
 dum aspera, non præceps, non salebrosa, non
 deserta, non solitaria est: tritam eam vobis cum
 alij

R H E T O R.

alij iam pridem permulti maiores, tum verò ornatissimi isti, eloquentissimiq; viri reliquerunt: eorum vestigia persequimini: me vel ducem in itinere, quoniam ita cōtigit, vel potius comitem habebitis, atq; socium. Videndum est autem initio & quid instrumenti, & quid viatici habere debeamus. In quo si me, ac ne me quidem, sed summos ex omni memoria viros, & ingenij, doctrinaeq; magistros, atque principes audietis, (audietis autem, vti spero) breuī ego vos in eloquentiæ regno, & in ipsius suauissimo conspectu collocabo. Nam id mihi tandem si assumo, tot iam annos in illius nobilissima regia versatus, & cum cunctis omnium ætatum, atque temporum oratoribus assidue colloquens, videor id meo iure quodammodo posse vindicare: nec pervulgatissimū illud pertimesco: Qui sibi semitam non sapit, monstrat alijs viam.

Vt igitur ad comparandam Dialecticam (id quod est heri commodissimè à meo collega explicatum) vt ad res, artesq; omnes,

B.ij. omnes,

G. HARVEII

omnes, vel usu, fructuq; necessarias, vel amplitudine ac dignitate illustres adipiscendas: sic ad accuratam & splēdidam dicendi rationem, id est eloquentiam si quis peruenire velit, huic triplici est opus instrumento, Naturæ, Artis, Exercitationis: sine quo nemo potest in præstantium Oratorum numerum aggregari. A natura namq; informati; à literis, doctrinaq; exculti; ab exercitatione sumus, atq; usu perpolit: nec magnopere aut sine disciplina ingenium, aut sine ingenio disciplina, aut vtrumque sine consuetudine ad laudem valet, atque gloriam: quodq; pœta ille de virginitate pereleganter; Virginitas non tota tua est, ex parte parentū est, Tertia pars matri data, pars data tertia patri, Tertia sola tua est: id hic non incommodè transferri mihi posse videtur ad eloquentiam: sed cū ad nobilem, & eximiam naturam non solū artificiosa quædam ratio, confirmatioq; doctrinæ, verū etiam crebra lectio, accuratæq; commentationes, scriptionesq; & frequentes, & elaboratæ accesserint, tum
demum

demum illud nescio quid splendidum & admirabile, quod in Demosthene suo Græci, nos in Cicerone prædicamus, solet exsistere. Et qui fuerit omnibus egregiè, cumulateq; instructus, ab eo maius quiddam utroq; (nisi me fallat eloquentia) ac diuinius potest expectari. Quocirca triplex hoc instrumentum, atque viaticum sic vobis commendo omnibus, atque singulis, ut in eo nimirum solo ponam omnia. Nihil est tam arduum, nihil tantis difficultatibus obuallatum, quod non faciliè his machinis possit expugnari. Sed non debeo de omnibus confuse dicere, quæ requirunt singula suam quandam non admodum concisam disquisitionem. Volumina mediisfidiùs implere possim, si velim cuncta persequi copiosè. Verum nec mei parua, & temporis, atque loci sanè permagna, & vestri præcipua ratio habenda est: suntq; ita perstringenda & coarctanda singula, ut multò plura potuisse, nihil quicquam debuisse addere videamur. Ac de natura quidem quàm paucissimis: de reliquis, & præser-

B. iij. tim

tim de exercitatione, paulò dicam vestra pace cum copiosius, tum etiam luculentius. Vos interim quæso, quemadmodum cœpistis, auscultate.

*De Na-
tura.*

Sic itaq; cum Ciceronis vestri Crasso, amplissimo homine, atq; nobili in primis Oratore sentio, Naturam primùm, atque ingenium maximam ad dicendum afferre facultatem: nec multum nos à Rhetorico magistro adiuuari, nisi è natura ipsa quædam, eaq; permulta, & perutilia, habeamus. Cùm enim in alijs propè rebus omnibus, tum vel maximè hic sanè meo iudicio locum habet, quod vulgi, & poëtarum sermonibus percelebratum increbuit; Nil decere inuita Minerva, id est aduersante natura, & repugnante. Vt, si quis, verbi gratia, miserè balbutiens, voce absonus, vultu fœdus, toto corpore agrestis, atque vastus, in omni sermone horridus ac rudis, motu etiam ipso, atque gestu ridiculus, ad Rhetoricam animum applicare vellet, in eaque ætatem omnem consumere: haud multò eum citiùs Oratorem

torem, quàm asinum Cytharædum, aut piscem Musicum videremus. Quamobrem valde quoque assentior illi alteri Ciceronis egregio, excellentiq; Oratori, qui, cùm Crassus perorasset, ipseque alia quædam, quæ sibi viderentur, addidisset, & quidem etiam me assentientia peracutè (quis enim acutior Antonio?) In eo vel maximè inquit, probavi summum illum doctorem Alabandensem Apollonium; qui, cùm mercede doceret, tamen non patiebatur eos, quos iudicabat non posse Oratores euadere, operam apud sese perdere, dimittebatque, & ad quam quemque artem putabat esse aptum, ad eam impellere, atque hortari solebat. Præclarè id quidem certè Alabandensis meo iuditio, valdeq; Antonius sapienter. Quotus enim vestrum quisque ignorat, vnde natum illud, pervulgatumq; prouerbum sit, quod est omnium ore iactatum; Non è quouis ligno fieri Mercurium posse? Is autem fingebatur,

ut noſtis, eius, de qua agitur, Deus eloquentiæ.
 Cætera voſmetipſi colligite. Sentietis non eſſe in
 rerum natura nullos, ex eloquentiæ ſcholis in
 agros deportandos, & inter iumenta, ſermonis
 omnis expertia, ſtatuendos. Abſit autem, ut
 omninò quenquam eſſe ſuſpicer meorum audi-
 torum qui ſit ita naturæ dotibus, & ornamen-
 tis orbatuſ, itaq; lingua, voce, geſtu, oratione om-
 ni abſurdus, atque putidus, quin vel Craſſi ipſi-
 uſ, Antonijq; opinione poſſit in Oratorum nume-
 rum venire, & ad eloquentiæ laudem aliquã,
 ſi non omnes ſummam, atque præcipuam, pene-
 trare. Neminem hic ego Vulcanum; Ther-
 ſitem nullum aſpicio: videre etiam mihi vndiq;
 multos videor, qui ſunt adeo eximijs naturæ
 muneribus atque donis locupletati, ut non tam
 illi quidem nati, quàm ab aliquo Mercurio
 ficti videantur: ita os, caput, frons, oculi, ma-
 nus, totũ deniq; corpus ad dicendũ videtur fa-
 bricatum: & ad perfectam quandam, ſingul-
 laremq; eloquentiæ Ideam quaſi virgula divi-
 na, ut aiunt, ſuppeditata omnia. — Palladem
 ipſam

ipsam mediusfidiùs, virginitatis pertæsam, nūc tandem peperisse arbitror, atq; aureum hunc, argenteumq; partum auspiciatissimis Calendis edidisse. Sunt ex vobis Iunonij pueri: sunt præstanti, & generosa indole adolescentes: sunt iuvenes magnis ad dignitatem præsidij præmuniti: habent egregia multi, admirabilia aliqui, heroica etiam nonnulli, & planè diuina ingenia: omnes vt vno ore omnia bona dicere, & laudare fortunas meas debeant, qui auditores habeã, tali ingenio præditos. Natos si possem dicere, vt ille apud Comicum, haudquaquam me dubitarem omnibus Metellis, atq; Priamis anteferre: sed facile & eos, & alios, qui vnquam fuerunt, sunt, erunt, omnes, numerosa sobole, præstantibusq; liberis antecellerem. Itaq; libet cum illustri pœta exclamare:

O fortunatos nimium, bona si modò vestra Noſcētis.

Cum Roma ipsa proculdubiò, Oratorumq; nutricibus Athenis de dignitatis, atq; decoris amplitudine

G. HARVEII

plitudine contenderetis: nec ab ulla vos gente
 superari virtutis laude pateremini. Equus, si
 vires ipse suas cognosceret, non sessorem
 ferret, non fræno cobiberetur, non calcaribus
 perfoderetur, non onera ingentia, eademq̃ per-
 petua sustineret. Vos si innata rerum præ-
 stantissimarum semina, si insitos ad eximiam
 virtutem stimulos, si collucescentes naturæ igni-
 culos, atque faces, quibus ad omnem estis
 præclarissimæ laudis splendorem inflamma-
 ti; perspectas satis, exploratasq̃ haberetis: an
 tam facile tam nullis animis antiquitatis nomi-
 ni (nomen enim profectò ipsum suspicitis)
 omni abiecta æmulatione, tanquam ense, at-
 que scuto, cederetis? Non credo, non opi-
 nor. Eadem vos enim Natura, quæ Tul-
 lium, Demosthenemq̃ procreavit: nec sic ipsa
 invidit posteritati, nec sic Romæ, Athe-
 nisq̃ fauit, ut in ijs solis cunctas illius opes, di-
 uitiasq̃ consumptas existimare queamus.
 Non est decrepita, non sterilis, non effœta,
 non vetula, non exhausta natura: loquatur
 ipsa

ipsa pro sese: summam sibi oblatam iniuriam,
 ac prorsus intolerabilem irata profitebitur: vio-
 latam eius, & imminutam Maiestatē clama-
 bit: non agnosci ab hominibus sua munera, ex-
 tenuari, deprauari, permolestè, vt equum est,
 perq̃ acerbè feret. Siccine mea dona con-
 temni, obscurari, negligi, siccine ingeneratas
 cuiusq̃ dotes ignorari; siccine igniculos illos, atq̃
 flammulas ardētes extinguī; suffocari semina;
 instrumenta retundi; præsidia obrui; ornāmēta
 conculcari oportuit? *ὦ* ingratos mortales! *ὦ* &
 mei, & sui vehemēter oblitos, nec quid sibi vel-
 let diuinū illud è cælo, *ὑποδισσάμενοι*, vllō modo co-
 gitantes. Ego mater sum, non nouerca: vos filij
 estis, & verò, albæ, vt inquiūt, gallinæ filij, nō
 nothi, nō priuigni: & sic vōmetipsi abijcitis, sic
 prosternitis, vt priscos illos admirari tantum,
 aut etiā pueriliter imitari, non æmulari audea-
 tis, non certetis præire, non superare contenda-
 tis? Quousq̃ tandem ignorabitis vires vestras,
 quas ego ne belluas quidem volui ignorare?
 vt animosè Capitolinus ille olim ad Quirites.

Recordamini, quemadmodum Aristoteles vester
 Platonem sit ipsum, non modò Isocratem,
 æmulatus, magistrum discipulus, vir senem,
 Atheniensem Stagirites, deformis speciosum,
 intemperans continentem, prophanus diuinum.
 In eo vos esse cupio Aristoteleos: nec obliuisci
 vnquam debetis, quod communis ille vester ad
 Varronem præceptor, & quasi antistes huius
 gymnasij: πολλοὶ μαθηταὶ κρείττους διδασκάλου. Non
 dicit, τίνες, aut, ὅλιγοι, sed, quod verbum latissimè
 manat, πολλοὶ μαθηταὶ: perinde quasi non nouum
 iam hoc, aut inauditum, sed perspectum, in pri-
 mis, atq; vsitatum esset: neq; rarum illi quiddā,
 & incredibile, sed pæne vulgare videretur.
 Quanquam quid ista sunt, si vetustiora litera-
 rum monimenta excutere velimus? Memen-
 tote potiùs, Mei filij, quod est à doctissimis, pru-
 dentissimisq; hominibus memoriæ mandatum;
 Herculem olim, illum cognomento Victorem,
 non cum mortali aliquo de eloquentia: sed cum
 Apolline ipso Pythio de tripode dimicasse. Ho-
 nestum est virtutis, atq; gloriæ certamen: nec
 vllus

nullus est ad excellentem illius præstati-
 manamq; nobilitatem stimulus vehemēti-
 or. Et quidē audentes Deus ipse iuuat, ut præclare
 ait poëta. Vobiscū isto modo Parentem rerum
 omnium loqui Naturam putate, Auditores:
 nec vobiscum modò, sed cum his præstantissi-
 mis, ornatissimisq; viris, quorum æmulari debe-
 bitis non obscuram diligentiam. Sunt fœlicia
 Britannorum ingenia: sunt, cum lacte nutricis,
 qui suxisse mihi festiuitatem videntur, atq; ele-
 gantiam: Cantabrigia non minùs iam cultu ni-
 tida, moribus urbana, lepore omni, ac venusta-
 te aspersa est, quàm fuerunt illæ veteres Athe-
 niensium, Romanorumq; Ciuitates, etiam tum,
 cū multò omnium florentissimæ, orbisq; terra-
 rum Dominæ haberentur. Macti virtute,
 eloquentia quoq; cum illis, & verborum, sentē-
 tiarumq; insignibus, omniq; dicendi gloria, &
 perorandi magnificentia contenditote. Credibi-
 le est, ex tam generosis adolescentibus aliquos,
 in amplissimam eloquentiæ laudem summo &
 ingenij impetu, & industriæ conatu incūben-
 tes,

tes, vel albis, ut dicitur, equis aliquando tandem præcursuros. Ne ipsum quidem excipio regnantem in iudicijs Ciceronem.

Iam si qui sunt, quos tam illustribus Natura bonis non imbuit, quibus nec vocis sonus tam suavis, nec tanta est dignitas actionis, & deesse videtur nescio quid aliud naturale, hos ego, non magis quam meipsum, à dicendi exercitatione, atque studio deterrebo. Etenim si quis est, cui Natura suas opes, atque copias abscondit, is ego sum: & si quibus Dij sua munera, ut Gravius ille loquitur poeta, laboribus vendidère, ad eorum me societatem, atque cœtum aggregabo. Cæterum de me non dicam; in quo nihil est, quod addere cuiquam animos posse videatur. Quid enim si Harveio exæquentur? quid si multò euadant superiores? quid si cathedram istam capeffant eloquentiæ, & sint quadringentis ferme auditoribus, nonnunquam etiam pluribus constipati? At, Deus sancte, quàm longè aberunt tamen, ab ea, quam quærimus,

&

R H E T O R.

& quàm tantopere vobis commendamus, maturitate? Intueamur veteres. Occurrit nobis Q. Varius, vastus homo, atq; fœdus, quem illa ipsa facultate, quamcunq; habuit, magnam ait Crassus in potentissima ciuitate gratiam consecutum. Occurrit homo nouus, C. Cœlius, ab eodẽ quoq; Crasso nominatus. Occurrit Curio ille tardus & dissipatus, ille loquens è lintre, ille cachinnos irradientium commouens, ille in iudicio vel maximo totam causam oblitus, ille à concione derelictus, ille cæteris dicendi laudibus maximè nudus, sola verborum bonitate, & elocutionis copia, & profluente quodammodò celeritate Orator proximus optimis numeratus. Occurrunt innumerabiles alij, à naturæ præsidijs, atque adminiculis destituti, non omninò tamen inepti Oratores. Aut si quem ista mouere omnia non queant, meminerimus ipsa illa Græciæ, Italiæque lumina, & verò linguæ, vt ita dicam, vtriusque linguas (sic enim fermè habebantur, & nos iam ita eos fuisse putamus)

Demo-

C. HARVEII

Demosthenem, inquam, & Ciceronem; quibus
nihil post conditam rerum naturam perfectius
in hoc genere existimatur; sua quædam impe-
dimenta naturæ, non prorsus leuia habuisse.
Quis nescit Atheniensem illum ita omnino bal-
bum existitisse, ut ne primam quidem artis suæ
litteram posset dicere, sed à Cane eam discere
cogeretur? Mitto spiritus angustiam: nō lo-
quor de coniectis in os calculis: de ascensu ar-
duo, de continenda anima nihil dico: prætereò
Phalericum: taceo Satyrum: non commemoro
Sophoclis, aut Euripidis carmina: omitto lu-
cernam, atq; speculum: cursum, clamoresq; non
repeto: cætera omnia infirmitatis, & hæsitant-
iæ subsidia prætermitto. Quid vestræ deli-
ciæ, Cicero? Cōcedite quæso hanc mihi veniam,
eius ut summam gracilitatem corporis, infirmi-
tatem laterum, procerum, & tenue collum, ti-
morem quendam in dicendo, & præsertim in
exordienda causa subrusticum, contentionem
vocis nimiam, immoderata, & circumfluen-
tem totius dictionis redundantiā, Molonisin-

stitur

stitutionem, perpetuam in loquendo tarditatem, quam etiam in Virgilio nostro *Melissus* improbauit, & quicquid est prætereà eiusdem generis, quasi præteriens attingam leuiter. Nā quid hic loquar de *Isocrate*? Cui cum ita deesset naturæ præpotentis instrumentum, vt coti seipse quàm simillimū esse agnosceret, acutum

Reddere quæ ferrum valet, exfors ipsa secandi: nec forensē aliquando lucem aspicere, nec versari in illa populi frequentissima celebritate auderet, sed intra domesticos parietes aleret eam gloriam, quam adipisci poterat: is tamen hanc demum est perfectionem affecutus, vt & à suis propter insignem in eo quandā, atq; mellitam suauitatem *Attica Syren*, & à *Cicerone* vestro cum magnus, atq; nobilis orator, tum etiam perfectus magister, singularisq; doctor sit appellatus; è cuius nimirum ludo; quis nescit cætera? Sed euenit nescio quo *Aristotelis* fœlici fato, vt vnus propemodum instar omnium, non modò philosophorum iam, sed rhetorum etiam, oratorumq; esse videatur. Et quidē

D.

nomi.

G. HARVEII

nominatim est à suis quibusdam cum Græcis,
 tum etiam Latinis interpretibus (ut Arabes in
 præsentī taceam) naturæ miraculum nūcupa-
 tus: credo, quod singularibus naturæ bonis, atq;
 beneficijs circumfluēs, longè, quàm cæteri om-
 nes, admirabilior putaretur. At tibi quoq; ô na-
 turæ miraculum, etiam si aureum quoddam fu-
 disse orationis flumen diceris, cum alia nonnul-
 la ad oratorium splendorem adiumenta defuē-
 re, tum verò lingua ipsa tam hæsitans, atq; bal-
 bus exstitisti, quàm qui maximè. Et tamen
 quotusquisque etiamnum Aristoteleus est, qui
 non in primis te numeret oratoribus? Hæc vos
 acuere, & incendere debent, Auditores, si
 cui à stirpe generis non prorsus ingenerata
 putetur, atque insita eloquentia, sed quibus-
 dam non valde magnis impedimentis constri-
 cta quodammodo teneatur. Illum namque
 ad Lyram asinum, stabulis, non scholis na-
 tum undique omnes circumspiciens, nusquam
 aspicio. Ignoscite mihi, si Apuleios me ali-
 quos, quanquam quid dico, aliquos? si unum,
 inquam,

inquam, id genus, aut etiam fortasse alterum
 (nam adhuc alterum non audeo dicere) vide-
 re me autumem, suo quōdam non asinino, sed
 non satis Ciceroniano dicēdi genere delectatos.
 Neminem nomino: μεταμῶσφωσιν expecto; non
 illam quidem ex asinis in homines, sed ex Apu-
 leijs in Ciceronis. Neq; enim profecto est, cur
 vel istorū ipsorum, vel cuiusquam vestrum aut
 spes infringatur, aut languescat industria. De
 multis præclare; de nonnullis optimè; de omni-
 bus natura benè meruit: est in vobis ἐννοία: &
 suas quidā Deus, vt est in prouerbio, partes e-
 git: vos vestras strenuè agitote. Ac breui medi-
 us fidiūs nō Bēbos, non Sadoletos, nō Sturmios,
 non Manutios, nō Osorios, sed Hortensios, Iu-
 lios, Cicerones, Demosthenes, & siquid est illis
 ipsis perfectius, atq; diuinius, expectabo. Sunt
 enim initia profecto (nisi ego valdè fallor, sed
 sanè non fallor) in quibusdam meliora, in plæ-
 risq; paria. Ac de Natura quidem hætenus,
 aureo, vt ait Pindarus, fundamento.

Nam sciscitantē mihi videor ex elegāiori-

G. HARVEII

bus istis audire aliquē, quibus tandem ille gradibus ascendens ad tantam, tamq̃ mirandam peruenire possit altitudinem. Cupimus etiam, atq̃ etiam, eloquentiæ Professor, omnes ingeniorum nostrorum nervos; quos tu quidem dicendo amplificasti, credo vt minimè malo captionis genere irretitos, ad rei pulcherrimæ, ideoq̃ difficillimæ studium alliceres; primo quoquo tempore pro virili intendere: vt ad eam videlicet emergere quamprimùm, & aspirare queamus, quam nobis tam accuratè omnibus cõmendas, eloquentiæ Maiestatem. Tu modò reliqua, ita vt instituisti, persequere: nosq̃ cum tui percipidos senties, tum eloquentiæ videbis longè profecto studiosissimos. O si per te liceret rectà ad eam contendere: euentusq̃ & cupiditati nostræ, & tuæ pollicitationi responderet. Næ ego te parentis loco venerarer; coleremq̃ vt Socratem ipsum Alcibiades; teq̃, ac sermones tuos Silenis, atq̃ Satyris, vt ille illius in Symposio Platonis, compararem.

Laudo te, mi præclare Tulliole, quisquis, es
tam

tam subito inflammatus, & tam ardenti eloquentiæ desiderio. Persuasit tibi, credo, Seneca aliquis, magnam partem esse profectus, velle proficere: & te tua illa generosa natura, ille, inquam, instinctus, afflatusq; diuinus, ille cœlestis *πῦρ οὐρανίου*, illi deniq; animosi, heroiciq; spiritus assidue ad omnem excitant dignitatis amplitudinem. Attende igitur, ô cordate, & reliquam tibi viam commonstrabo, qua itur ad eloquentiam.

Sentisne ut oculorum tuorum acies ad vi- *De Arte.*
dendum affecta, ut aures ad audiendum dispositæ fuerint tum, cum iam primum in cunis infans vagiebas? Sic est lingua ad eloquendum constituta, id est vim eam, facultatemq; habet, de qua dixi naturalem; artem ipsam, & institutionem, & exercitationem dicendi sine doctore, & consuetudine quadam non habet: non magis, quàm tu idem infantulus colorum varietates, ac sonorum species dignoscere sine magistro, & experientia omni potuisti. Immo naturale tuum illud, nisi tanquam lumini oleum
D. iij. instil-

instilles, quantum quantum est, perfacile tan-
 dem extinguetur. Quare ex triplici nostro in-
 strumento, reliqua sunt tibi duo comparanda:
 alterum artis egregium: alterum exercitationis
 cuiusdam, diligentiaeq; utilissimum: utrunq; ad
 id, quod cupis, per necessarium. Potestne quis-
 quam artifex esse sine Arte? An tu vnquam
 avem sine pennis volantem, equum sine pedi-
 bus currentem vidiisti? Aut si vidiisti, qua
 alius praeterea nemo vidit, age, dic mihi ama-
 bō, an te aurificem, an pictorem, an statua-
 rium, an fidicinem, an architectum, an textor-
 rem, an omnino opificem sine magistro fore
 speras? At quanto ista facilia sunt omnia,
 quàm ut summus & absolutus orator eua-
 das sine perorandi artificio? Doctore opus est,
 & quidem etiam doctore excellenti: qui tan-
 quam digitum ad fontes intendat, & artem
 per diligentem tradat ornatè, splendide, copio-
 seq; dicendi. At quam artem? Quam? Non
 infinitis implicatam difficultatibus, non otio-
 sis disputationibus refertam, non inutilibus
 præ

R H E T O R.

præceptis inquinatam, non alienis & extraneis
deformatam, non ullis sordibus contaminatam,
non ad nostrum ipsorum arbitrium, volunta-
temq̃ effictam, non vnā ex multis tanquam
pannis, atq̃ pellibus coagmentatam, & consu-
tam : (qualem nobis artem nimis multi Rhe-
tores dedere : si tamen artem nominare licet,
quæ ad nullam est artis rationem redacta :) sed
breuem, sed enucleatam, sed commodam, sed
dilucidam, sed popularem, sed exquisitis defini-
tionibus, accuratis partitionibus, insignibus ex-
emplis, veluti gemmis, stellisq̃ fulgentibus di-
stinctam, & collustratam, sed ex eloquentissi-
morum hominum, atque summorum Orato-
rum oratione expressam, & quodammodo ef-
florescentem. Quid ita? Non solū quia
grata breuitas, iucunda perspicuitas : sed e-
tiam vt minori labore, vt breuiori tempore, vt
vberiori fructu ediscatur, vt altioribus defixa
radicibus hæreat firmius. Sic enim poëta in-
geniosus, in sua arte :

Quicquid præcipias, esto brevis. Quare?
Ratio-

Rationem duplicem adiungit : Vt citò dicta Percipiant animi dociles:teneantque fideles. Et quidem,vt idem eleganter addit :

Omne superuacuum pleno de pectore manat.

Quamobrem vt Agesilaus cerdones reprehendebat, qui exiguo pedi magnum inducerent calceum : sic valdè improbandi mihi videntur ij, qui Rhetoricam tam paucis præceptionibus contentam, tantis institutorum, regularumq; molibus oppresserunt. Aut enim stulti sunt, ne viderūt ipsi, quid esset satis: aut plus æquo mehercule curiosi, neque manum de tabula tollere nouerunt : aut sanè subinuidi, ac maleuoli : Quod nobilium ingeniorum cruces esse, atq; tormentum cogitarunt. Scitè, etsi non admodum latinè, quicumq; dixit : Ineptū est, fieri per plura, quod fieri potest per pauciora. Ego verò non solum id ineptum dico, vt ille, sed addo in multis, malitiosum, improbum, consceleratum, pestiferum, hominibus perniciosum, naturæ ipsi odiosum. Quid enim tetrus, quid indignius quam

quàm clarissimū illud naturæ diuinæ lumē, atq;
 tædas nō à mortali aliquo, sed ab ipso præpotē-
 ti, ac sempiterno numine accensas, vel obruere
 multitudine, vel extinguere obscuritate præce-
 ptorū? Me certè qui audire volunt, (de gene-
 rosis autē mētibus spero optimè) Artes sibi om-
 nes, nō modò Rhetoricā, cōparabunt, præcepti-
 onū paucitate breuissimas, vsu, atq; fructu am-
 plissimas, sermone toto, & vniuerso orationis
 genere facillimas, ordinis accuratione, & arti-
 ficio quàm expeditissimas, ad discendū, ad re-
 cordandū, ad vtendū, fruendūq; longè cōmodis-
 simas, deniq; fertilitate quadam potiùs, atq; ipsa
 vitæ coumunis quasi publica messe vberes, &
 facūdas, quàm pigmētōrū flore speciosas. Qua-
 lem mihi ferè artem Rhetoricā (quid enim tā-
 tum vos bonū, & tam incredibile celē, me æ fi-
 dei cōmendatos?) is, cui ego me plurimū de-
 bere fateor, atq; adeo profiteor, homo in omni iu-
 ditio elegantissimus, & in primis politus arti-
 fex, Audomarus Talæus, cū iam pridē est visus
 cōcinnasse, tum nunc certè videtur maximè: nō

E.

multa-

multarum illam quidem paginarū, (perbrevis
 enim est) sed utilitatis, mihi credite, infinitæ,
 immēsi fructus. Nec verò istud iudicij mei te-
 stimoniū existimari velim: est Henrici Schori,
 spectatissimi viri, & hominis præclarè eruditi:
 qui libello nuper edito, & Sturmiana præfati-
 one cōmendato, testificatus est, ex omnibus om-
 niū Rhetoricis, quæ sunt unquā typis mādātæ,
 eā sibi maximè placuisse: ut maximè omniū ar-
 tificiosam, & cōpendiariā. Sed quid ego Hēri-
 cū nomino? Idē multi doctissimi viri, & ætatis
 certè huius planè signiferi, Petrus Ramus, An-
 tonius Foquelinus, Arnaldus Ossatus, Ioannes
 Thomas Freigius, is, qui eam nuper in tabulas
 perpetuas, atq; ^{separata} quædā retulit, Gulielmus
 Rodingus, qui Abbati Hirsfeldensi, & Hirs-
 feldensis scholæ discipulis cōmendavit, Vesso-
 dus, qui in sua imitatus est, Beurhusius, qui cō-
 mentarios pollicetur, cōplures alij, in ijsq; Baro-
 noster (sic enim iā factus est) cū priuatim con-
 fessi apud suos, tū publicè apud omnes professi
 sunt: alij eā elegantissimā, alij aureolā alij viuā
 — quandā eloquētiæ imaginē, & auctorem ipsum
 Apellē vocitātes. Ego margaritā dixerim præ-

R H E T O R.

ciosam; magnitudine cū paucis lapidibus cōfe-
rēdā, nobilitate omnibus, æstimatione, atq; pre-
cio singulis præferendā. Illā igitur potissimūm
tu, mi generose Tulliole, illam, inquā, illā, vos,
inquā, oēs, Mei optatissimi Auditores, non per-
legetis modò, vt vtilē, sed ad verbū totā edisce-
tis. Opus est perpaucorū sanè dierū, vt vtrunq;
perstudiosè faciatis, (alimēta enim, quis nescit?
in quibus suauissimus sapor est, facillimè illa
quidē cōficiūtur, & in naturā nostrā celerrimè
transeūt) fructū autē, ita me amet eloquentia,
nec ita multò post incredibilē, & in omni vita
perpetuū capietis, ac sempiternū. Nā isti vul-
gares oratoriarū institutionū lapidarij pro con-
quisitissimis, & nobilissimis gēmis, quarū tamē
ipsarum nominibus gloriantur, molares nescio
quos lapides, & ingētia saxa obtrudūt, pistri-
nis, quā gymnasijs aptiora. Inter quos vnus est
perquā ridiculus, Eberhardo illi credo nomē est,
neq; enim satis profectò nemini, qui pro Rhetorica
Labyrinthum nescio quem typis peruul-
gatū nobis exhibuit. Sic enim opus suum Rhe-
toricum inscripsit argutissimus Dædalus.

E.ij.

Cate-

Caterum Eberhardos, & illam sterquiliniorum
 fecem, ne nominemus quidem, nisi in cloaca, &
 apud homines duntaxat sordidissimos. Cicero-
 nem autem, & Quintilianum, id est procures
 nostros, atque heroes oratorios (ita mihi semper
 visi sunt, & sic vobis videri velim) cum iudicio
 lectitemus sano, atque incorrupto: & si placet e-
 tiam (rogo autem, ut placeat) utriusque oratorias
 artes cum P. Rami acutissimis scholis, quas
 viginti aureis libris complexus est, tanquam
 quibusdam amicissimis admonitoribus, euoluamus.
 Et quia in eodem ferè illo genere est, nec
 omnino quicquam præteritum velim, quod vo-
 bis in itinere cõficiendo vsui esse possit, adjiciamus
 quoque ad P. Rami disertissimas scholas,
 librum etiam quartum Ludouici Viuis de cau-
 sis corruptarum artium: qui liber est de corru-
 pta, vitiataque Rhetorica percommode institu-
 tus. Sed tamen istos, & ista tum, cum aureo-
 lam illam Audomari Rhetoricam, ad vnguẽ,
 quod aiunt, perceptam didicerimus. Nam,
 quod ad illos heroes attinet, quos vberioris cu-
 iusdam

iusdam eloquentiæ nomine ita suspicio, atq; veneror, ut neminem ne Græcorum quidem magis, Ciceronem præsertim, Latij Demosthenē: non tam illi quidem, verè ut dicam, artis vnius præcepta tradere, quàm ipsum expolire artificem, & eum omni forensi, senatorioq; cultu, non solum oratorio ornatu vestire voluerunt. Itaq; Crassum potiùs, aut Antoniū, aut etiam seipsos, homines varijs plurimarum rerum, atq; artium institutis abundantissimos, & in foro diu, multumq; occupatos, quàm Rhetorem, sola dicendi arte excultum, mihi videntur informasse. Cicerò verò, ut erat in omni sermone splendidus, tam illuminatè omnia, & tam magnificè in oratorijs libris persecutus est, ut non magis ostendere artem, quàm diuitias suas, atq; copias ostentare voluisse videatur. Etenim quanta in illis, ô Deus, & quàm lauta verborū supellex optimorum? quàm insignis varietas sententiarum? quantus structuræ nitor? quàm illustris & admirabilis apparatus vniuersæ orationis? Equidem eos ipse in bibliotheca mea lectitans, non

minùs, quàm in plerisq; orationibus sæpè; quibus
 tamen nihil fingi potest vberius; exclamant
 cogor: ô lacteum flumen: ô nectareum torrentem
 eloquentiæ. Docet certè quidem interdum,
 & docet, non vt in schola magister, sed vt ora-
 tor in rostris, variè, copiosè, splendide, perpo-
 litè: verùm haud scio an plura ad flectendum
 & delectandum, quàm ad docendum, insti-
 tuendumq; referantur: permulta etiam dia-
 lectica passim, & philosophica sunt pro rhe-
 thoricis allata, & quasi ad cumulum coacer-
 uata. Sed nolo ego iudex esse: Quæramus,
 placet, ab ipso. Respondebit, in Rhetoricis
 quos in apertum retulit, commentarijs, non
 pauca esse ex fontibus Dialecticorum, atque
 philosophorum hausta, non ex Oratorum ri-
 uulis omnia delibata. Vultis me agere obfig-
 natis tabulis? vultis audire ipsum loquentem?
 Quid crebrius, quàm ista apud eum omnia?
 Oratorias partitiones è media illa Acade-
 mia floruisse; ab ea Oratorem subtilita-
 tem mutuari; ex illius spacijs, non ex Rhe-
 torum

torum officinis se Oratorem exstitisse; sapienter sentiendi, & subtiliter disputandi artem cum dicendi ratione esse coniunctam; si illam præclaram, & eximiam speciem Oratoris perfecti, & pulchritudinem adamastis; aut vobis hanc Carneadeam, aut illam Aristoteleam vim esse comprehendendam; & inuenire, & iudicare quid dicas, magna illa quidem esse, & tanquam animi instar in corpore, sed propria magis prudentiæ, (notate distinctionem) quàm eloquentiæ; diligētem differendi rationem, hoc est Dialecticam duas habere partes; vnam inueniendi, alteram iudicandi; in quibus non Rhetores, sed Aristoteles, & Stoici elaborauerunt; Memoriam esse communem multarum artium; Oratoris propriam laudem esse in elocutione; cæterarum rerū, quæ sunt in oratore, partem aliquam sibi quemq; vendicare; dicēdi autem, id est eloquendi maximam vim soli huic cōcedi; ita tamē, vt eloquentiam illam corporis

corporis, Actionem adiungat, cui non sine
 causa Demosthenes & primas, & secūdas,
 & tertias tribuisset: & propè sexcenta id ge-
 nus alia, si vacaret in illis commemorandis in-
 sistere. Cogitate cum animis vestris, *Audito-
 res*, quid tot locis, omni luce clarioribus, non à
M. Bruto, non à *Callidio*, non à *Cornificio*,
 non à *Caluo*, non ab *Atticis*, qui dicebantur, ora-
 toribus, non à *Ciceronis* æmulo, aut aduersario
 aliquo, sed à *Cicerone* ipso asseratur: & facile
 omnes in meam sententiam, etiam pedibus, si
 erit opus, ituri estis, non vnius cuiusdam gene-
 ris artem ab eo vnam, atq; simplicem, sed variā,
 multiplicemq; doctrinam, & quandam copiosē
 loquentem sapientiam, ex *Rhetorica*, *Diale-
 ctica*, philosophiaq; conflata, & coagmenta-
 tam adumbrari. Nam ex quinque partita di-
 stributione illa, quæ ferè sola apud maiores no-
 stros increbuit, quotus iam quisq; non videt, In-
 uentionem, Dispositionem, Memoriam, non o-
 rationis, sed rationis, non linguæ, sed mentis, non
 eloquentiæ, sed sapientiæ, non *Rhetoricæ* esse,
 sed

R H E T O R.

sed *Dialecticæ* ? Ita duæ solæ relinquuntur in hac arte propria, & germana, & quasi nativæ partes, instar duorum in corpore oculorum; elocutio, atq; Actio: illa troporum luminibus, figurarum conformationibus illustris: hæc modulatione vocis, & dignitate gestus gratiosa: utraq; admirabili splendore cum in orationibus publicis, tum in privatis sermonibus amorem sui excitans singularem. Quæ partes ne quintam utiq; partem efficiunt *Rhetoricorū* *Ciceronis*. Mittamus *Heremiana* illa, ut *Cornificij* cuiusdam potius, aut etiam *M. Gallionis*, quàm illius: Mittamus, quæ adolescentulo exciderunt ex commētariolis inchoata, atq; rudia. Legite aureos illos, & perpolitissimos ad *Quinctum fratrem de Oratore* dialogos: locupletissimam habebitis ornatissimorum verborum, sententiarumq; supellectilem: disputationes multas pulcherrimas, suavissimasq; summa cum voluptate animi perlegetis: amplissimos viros, & florentissimæ Ciuitatis facilè principes, omniumq; consensu prudentissimorum elo-

F.

quen-

quentissimos, eloquentissimorum prudentissi-
 mos habitos, Licinium Crassum. Q. Mutium
 Scaevolam, M. Antonium, Q. Catulum, C.
 Iulium Cæsarem, incredibili cum admiratione,
 iucunditateq; audietis: nec eorum sermonibus
 vel argutius quicquam, vel copiosius existima-
 bitis. Verum ex tribus illis tam limatis, illu-
 stribusq; dialogis, ne tertius quidem in illarum
 explicatione partium consumitur; sed sunt in eo
 quoq; ipso, pace tanti Oratoris dixerim, dispu-
 tationes quaedam gloriosæ magis, quàm neces-
 sariæ: & tamen lectu, quis negat? non per-
 iucundæ solùm, sed etiam utilisimæ. In reli-
 quis partim clarissimorum civium accurata
 colloctiones, atque sermocinationes expositæ;
 partim alieni corporis adumbrata membra,
 — & ad eloquentiæ, tanquam ad Veneris caput
 affixa sunt. Quid dicam de Partitionibus?
 sunt illæ quidem admodum concinnæ, atque
 elegantes: sed quæso, quantula pars de elo-
 quendi, agendiq; ratione? Legite Audoma-
 ri explicationes: idem omnes continuo per-
 spicietis.

RHETOR.

*spicietis . Omitto Brutum : est enim Latino-
rum quidam Catalogus Oratorum : Rhetori-
cæ præcepta nulla ex instituto continet . Præ-
tereo Oratorem : ne illum quidem oratoriam
artem, aut eloquentiæ leges aliquas, ad benè
dicendum constitutas ; sed artificem nescio
quem excellentem, atque diuinum, inuesti-
gantem ; quem uunquam vidit Antonius, &
cuius Idea quædam mirifica in Ciceronis ani-
mo, atq; mente insidebat . Nil dico de opti-
mo genere Oratorum : quo libro se ipse opti-
mum probare voluit, & perfectissimum, &
planè Atticum Oratorem . Cætera ex P. Ra-
mi prælectionibus elicite : non admodum il-
lis quidem prolixis, sed perquam sanè accu-
ratis . Prætereo alios, siqui mihi fortè ex a-
nimo effluxerunt, Ciceronis Rhetoricorum
libros . Nonne iampridem, quasi quæ o-
culis cernerentur, vidistis multa, circulis,
quàm scholis aptiora, & eruditorum ho-
minum, atque ciuium sermonibus, quàm
magistrorum institutis similiora ?*

F.ij.

Nonne

Nonne animadvertistis, tanquam in vnam arborem plures surculos, sic in eloquentiā multarum insitam, & illuminatam artium sapientiam? Nec verò dialecticam solū adiungit eloquentiæ, sed velut ad cumulum accedere vult omnium maximarum disciplinarum facultatē, scientiamq; rerum propè innumerabilium. Legendi poëtæ; cognoscenda historia; omniū bonarum artium, etiam Mathematicarū, Physicarumq;, & nisi fallor, Metaphysicarum quoque, scriptores & legendi, & peruolutandi; & exercitationis causa laudandi interpretandi, corrigendi, vituperandi, refellendi; disputandumq; de omni re in contrarias partes: perdiscendum ius ciuile: cognoscendæ leges: percipienda omnis antiquitas: senatoria cōsuetudo, disciplina Reipub. iura sociorum, fœdera, pactiones, causa imperij cognoscenda est: libandus est etiam ex omni genere vrbauitatis, facetiarum quidam lepos, quo tanquam sale perspergatur omnis oratio: denique scientiarū
 ille

ille orbis, quem Græci *ἐγκυκλοπαιδείαν* vocant, & siquod est aliud præterea ingenij, literarumq; curriculum, est conficiendum Oratori vniuersum: in eo acumen dialecticorum, sententiæ philosophorum, verba prope poetarum, memoria Iuriscōsultorum, vox tragædorum, gestus pæne summorū actorum est requirēdus: & quæ singularū rerū artifices singula si mediocriter adepti sunt, probantur, ea per Deos, nisi omnia summa sunt in Oratore, probari non possunt.

O artem artium, ò doctrinarum doctrinam eloquentiam; quæ quoscunq; fueris complexa, eos tu non cum disertissimis Oratoribus, nobilissimisq; æquas, sed planè diuinos homines, Deoq; immortalisimillimos videri facis. Ac Hesiodi quidem Pandoram mihi describis M. Tulli, dum eam introducis eloquentiam, quæ, tanquā è Iouis gremio delapsa, omnibus naturæ, studij, doctrinæ, consuetudinis, fortunæ ornamentis, atq; bonis circūfluat; cui vniuersa adsint Deorum, Dearumq; præpotentiū dona; cuius pectus

varijs *Apollo*, & *Minerva* artibus, disciplinisq; instruxerint; linguam *Mercurius* expoliuerit; capiti *Venus* speciosam comam, ori eximiam pulchritudinem, venustatemq; afflarit; quam *Horæ* sertis redimierint, atque rosa; cuius niueo, argenteoq; collo aurea *Charites* monilia imposuerint; quam *Peitho*, & illa nescio quæ *Suadæ* medulla apud homines, atque superos gratiosam, amabilemq; fecerit; cuius denique reliquum omnem ornatum, mundumq; *Pallas*, atque *Musæ* suppleuerint; & quæ sit, ut vno versu complectar omnia,

Chara Deum soboles; magnum Iouis incrementum.

Hanc tu, inquam, *Pandoram*, non artem, non facultatem vnâ describis, *M. Tulli*, dum artes numero tam multas, amplitudine tam illustres, genere ipso tam dissimiles, atque dispares ab oratore tuo requiris: non ut ad maiorem quandam admirationem honorificas, sed propemodum ut necessarias. O tuum
beatissi-

R H E T O R.

beatissimum, diuinissimumq^{ue} Oratorem, qui Virtute duce, Comite fortuna, ad tantam, tamq^{ue} egregiam aspirauit præclarissimarum laudum excellentiam. Vis apertè dicam, quod sentio? Te ipsum, te ipsum depingis, M. Tulli, tot, tantis, tam varijs vndique bonis, vt mænibus, circumseptum, tanta rerum amplissimarū copia abundantem, tam multis artibus exaggeratū, tam philosophicū rhetorē, tam rhetoricū philosophum, tam deniq^{ue} omnibus numeris, vel teipso iudice, absolutum, & cumulatū oratorem: cui lingua, cui animus, cui omnia, vt aiunt, essent in manu: quem S. P. Q. R. admiraretur, celebraret, in cælo poneret: ad quem, tanquam ad asylum quoddam augustum, & sacrosanctū omnes rei cōfugerent, & cuius ope qui vteretur, hominem tutò posset occidere. Ciceronē informas, mi Cicero, non informas Rhetorem, sola eloquentia, dicendiq^{ue} facultate præcultū & perpolitū. Sed nescio quo modo tui oris Maiestatē, et illā pristinā M. Tullij amplitudinē, auctoritatēq^{ue} pertimesco, vix vt te alloqui

nunc

G. HARVEII

nunc audeam confidentiùs. Cæterùm quid si ipsa tecum sic ageret etiamnum eloquentia? (quanquam facio sanè perineptè, qui eloquentiam introduco loquentem, quæ, nisi eloquentissimè, loqui non potest, cum hic loqui cogatur impolitiùs) factamen ipsam te eloquentiam, si non istis ipsis verbis, qui enim potest tam inconditis? at eadem hac saltem ratione compellere. Quid agis, M. Tulli? cur me proprijs ornamentis, insignibusq; contentam, sororum mearum opibus, atq; gazis locupletas? cur me inuitam in alienas possessiones detrudis? cur extra præstitutos fundi mei terminos, atq; limites euagari facis? cur mea prædia, quæ ego semper amœna potiùs, & pulchra, & bellè ædificata esse volui, quàm ampla atq; vasta; pro arbitrio tuo dilatas? cur communis æquitatis sanctissima præscripta violas? cur Iustitiæ diuinam legem perrumpis? cur eius repagula sacra perfringis? cur Aristotelis tui, acutissimi hominis, ἀποδείκνυται illud καὶ αὐτὸ respuis? cur mihi meo regno, non magno illo quidē, sed splendido,

¶

R H E T O R.

& florentissimo contentæ, mare, terras, aërem,
 cælum, omnia subijcis? cur quibus ipsa & de-
 beam, & velim morigerari, eas sub meum im-
 perium, ditionemq; subiungis? cur sorores, natu
 grandiores, auctoritate maiores, partu fæcun-
 diores, facultatibus ditiores, Dialecticam,
 Mathematicas, Physicam, Ethicam, Oeco-
 nomicam, Politicam, Iurisprudentiam; digni-
 tate & honoribus inferiores, abiectioresq; fa-
 cere moliris? imo cur eas spolias, atq; denudas
 suis opibus, vt me, vel te potiùs ornare, ditareq;
 videaris? Hoccine credibile est, aut memo-
 rabile, tanta vecordia innata cuiquam vt
 fiet, Vt malis gaudeat alienis, atque ex in-
 commodis alterius sua vt comparet com-
 moda? hoccine est humanum factum, aut
 incæptum, hoccine officium sororis; soro-
 res natu maximas, virtute spectatissimas, suis
 ipsarum fundis, atq; prædijs exturbare? Non
 faciam, M. Tulli, non faciam. Viuam meis
 ipsa contenta herbis, atq; floribus: non sororum
 fructus demetam, non vectigalia minuam, non
 G. honores,

G. HARVEII

honores nō æraria depeculabor, non fana com-
 pitabo, non domos, & prædia exinanium, non
 veras dominas de sua possessione deijciam, non
 tantam carissimis meis iniuriam imponam:
 satis est, siquam sum ipsa iampridem nacta
 Spartam, eam ornem, recolamq; accuratiùs.
 Tribuamus, ô mi Cicero, suum cuiq; & quod
 erit Rhetoricum, Rhetoricæ; quod Dialecti-
 cum, Dialecticæ; quod ab alijs sororibus, af-
 finibusq; mutuatum, id illis ipsis, à quibus mu-
 tuati sumus, acceptum referamus: neminem
 sua debita laude, meritisq; præconijs spoliemus.
 Nolo ego alienis plumis gloriari: non mi-
 quisquam Æsopi corniculæ comparabit: non
 aquilæ, non accipitris, non strutiocameli, non
 avis cuiusquam pennas ostentabo: cum mea
 habeam vel picta pavonis cauda, & illis Ar-
 gi stellantibus oculis pulchriores. Nimi-
 me ardentè amas, mi orator; & cæca quadam
 amoris, observantiæq; vehementia, (sic nam-
 que interpretari libet) non solum meis me or-
 nas laudibus, verum etiam oneras alienis. Sed

dic mihi, amabò te, siquem Apellem, aut Zeusim, magno precio conductum, ad Tulliolæ tuæ simulacrum pingendum, efformandumq; adhiberes; & is abundantia quadam amoris scilicet, pro tenera, & delicata, & gracili puella, fœminam, non illam quidem, excepta magnitudine, admodum deformem, aut etiam cæteroqui valde sanè formosam, & candidissima cute præditam, sed tamen grandem, & proceram, & crassam, & virilem, magno capite, vultu heroico, eminentibus oculis, oblongo collo, latis humeris, validis lacertorum toris, ingenti, & musculofo pectore, toto corpore vasto, & propè Cyclopico exhiberet: an eam tu imaginem probares, non pictorem asperioribus verbis perstringeres, non contumeliosè tractares? Si eidem à vestiario pallam elegantem, & virginalem velis, quali olim Gracchorum mater Cornelia, iam puella utbatur; & ille togam senatoriam, aut philosophicum pallium offerat, aut etiam muliebri vesti tunicam virilem coagmentet,

nonne tibi stomachum moueret? Nonne ir-
 rideres eum sutores, qui illius exiguo & tenel-
 lo pedi, ingentem calceum, & ex multis mul-
 tarum mulierum calceamentis confutum, aut
 cothurnum heroicum, atque tragicum induere
 conaretur? At per Deos, talem te mihi pi-
 ctorem, talem vestiarius, talem sutores præ-
 buisti, M. Tulli: multò me grandiores, &
 quodammodò pinguiorem, crassiorèq; reddēs,
 quàm reuerà sim, & ita mihi circundans om-
 nia, quasi Polyphemi cuiusdam essem filia,
 & magnitudine vellem cum Aetnæis gyganti-
 bus concertare. O te, & mei, & tui nimis a-
 mantem, M. Cicero, qui tantam me, & tam
 proceram, & tam vndique septam ac munitam
 esse voluisti, ut tute maximus omnium morta-
 lium videreris: & quod tantopere tantis stu-
 dijs, lucubrationibus, vigilijs, curis, tam mul-
 tis, atque magnis dicendi, scribendi, commen-
 tandi, peregrinandi laboribus confectatus es,
 nomen obtineres perfecti, singularisq; Orato-
 ris. Quod etsi tibi quidem perlibenter con-
 cessero,

cessero, mihi tamen vni nolim referas acceptum, quod multarum erat artium beneficium. Quid enim si te ex iure manu confertum vocaret acutissima mea soror Dialectica, quòd in aliena latifundia temerè irruens, eam solam causam tantarum possessionum feceris, quam illa vix summam esse concederet, singularem nullo modo? Nonne huiusmodi tibi facile vocem eliceret? Ratio præsfit: Appetitus obtemperet: tibi tua; sua cuique tribuantur: mea me ambitio fefellit: Errantifit medicina confessio. Solebas esse Academicus: & si non fuisses, tamen æquum esset, ei vt arti fidem adiungeres, quam tam sæpe ipse veri, ac falsi disceptatricem facis, atque Iudicem. Ad hunc modum, sed suis verbis, id est elegantissimis, si ipsa illa tecum flexanima ageret eloquentia, M. Tulli, nonne rem acu tetigisse, & τυγχάνειν τὸ σκοποῦ videretur? Verùm te Aristotelis tui credo, ingeniosissimi hominis, exemplo, atque auctoritate excusabis: qui nec pauciora fere ab oratore requirit,

G. iij. quirit,

quirit, quàm tu requiris, (exstant eius Rhetorica, satis id clarum est) & eloquentiam maximarum rerum, atq; artium forensibus cancellis circumscribit. In quo quidem non tam teipsum excusare (erumpet enim vera vox) quàm auctorem tuum videberis, atq; doctorem accusare. Quanquam quis nescit Aristotelici erroris seminarium, qui de illius studiis, docendiq; ratione quicquam inaudiuit? Emergit, non tam consilio id, quàm æstu quodam animi, atq; æmulatione esse factitatum. Cæterum à teipso, si placet, & nisi tibi molestum est, veritatem expiscemur. Aristoteles, qui differendi plurima præcepta tradidisset; qui mētis acie rerum omnium vim, naturamq; vidisset; qui ingenij, scientiæq; abundantia præstitisset; qui in philosophia propè singularis existisset; qui dicendi artem despexisset; qui in ea parùm vidisset; qui suo studio delectatus, contempsisset Rhetores, (agnoscis verba) motus tandem Isocratis Oratoris gloria, cui infensissimè aduersabatur,

R H E T O R.

tur, dicere etiam cæpit, adolescentes docere, & prudentiam cum eloquentia iungere. *Non quòd reuerà vnā vtriusque artem existimaret, aut quòd magni iam faceret eloquentiam, ad quam prudentiam potiùs, quàm vsum adferebat (id ipsemet prodidisti) sed vt maiora quædam præstare, multoq; plura, quàm ille, videretur, cuius æmulatione incitatus, Rhetoricæ quoque ludum aperire cogeatur.* Nam germani huius artis magistri (*recognosce tua verba*) in hac vna ratione tractanda habitarunt, non eadem prudentia, qua ille, sed vfu in hoc vno genere, studioq; maiore: & sola tum quidem ornamenta tradebantur ab ijs, qui dicendi numerabantur doctores: alia erat intelligendi, alia dicendi disciplina: & ab alijs rerum, ab alijs verborum doctrina quærebat: nec fuit etiamnum philosophia cum eloquendi præceptis conglutinata. *Processit in medium Aristoteles: Isocratis honori, atque nomini inuidebat: ad infinitam*

G. HARVEII

*infinitam ambitionem sitienter admodum incumbebat : omnia doctrinarum genera, non modò eloquentiam profitebatur ; in ijsq̃ singulis mirificas confectabatur argutias : superiorum Rhetorum, in primisq̃ riualis sui institutionem respuebat ; nouam captabat ; & sua quædam inuenta partim Dialectica, partim Ethica, partim Politica, partim deniq̃ Rhetorica, (quanquam minimus erat eorum numerus) vnum in locum, veluti agrum, comporata, disseminabat : tanquam hæc sine illis leuicula, & nugatoria, & pæne pueritia iudicaret. Postremò quod tu in oratorijs dialogis, ad eius, credo, imitationem, atque exemptum fecisti (vis enim ibi magnus videri Aristoteles) idem ille multò ante in suis Rhetoricis commentarijs, qui sunt Theodecteo nomine peruulgati : quæ Rhetorica sunt, in tertium, atque vltimum librum, tanquam in aliquod pistrinum detrusa, & in exiguum compulsæ gyrum, compinguntur : cuius tamen etiam ipsius vix, aut ne vix quidem tertiam partem ausim
rheto-*

R H E T O R.

*rheticā vsurpare. Tam sunt multa hic quōq,
 ut græcè dicam, ῥητορικὴ, & ῥητορικῶς, & ῥητορικῶν. Ita
 non Rhetoricam, seorsum per se distinctam,
 sed simul cum alijs artibus confusam explica-
 uit: & quæ præceptis disiungi, vsu solo con-
 iungi, & in hominibus, non in libris debuissent,
 ea nescio quo institutionis vinculo inter se con-
 stricta, atque connexa colligauit: perindè qua-
 si tomaclum quoddam ex illis, aut farci-
 men efficere cogitasset. Nimirum ut eius
 ludum, è quo, tanquam ex equo Troiano, tot
 egregij Principes exiissent, vel in odium isto
 modo, vel in contemptionem adduceret; & quæ
 ille prætermisisset, acutè multa reperisse, præ-
 clarè addidisse videretur. Vides M. Ci-
 cero, Aristotelici instituti rationem; tuam
 illam potiùs, quàm meam; at erroris tui indi-
 cem sanè locupletissimam, quis non videt? ve-
 rum, ut dixi, non tam meam, quàm tuam; si
 vnum in locum cogere patiaris, quæ sunt
 varijs apud te locis sententiæ dissipatæ.
 Nam quid Phrysiū illum, tota Europa
 H. cele-*

celeberrimum, atque clarissimum, Rodolphum
 Agricolam commemorem, virum tibi quidem
 incognitum, sed nostra memoria spectatissimū,
 & ingenio, omniq; doctrina præcellentem, ac
 planè Varroni tuo simillimum : qui rem totam
 paulò altius repetens, & eam quasi ad viuum
 resicans, ostendit, quo modo in Græcia pri-
 mum, nondum in artis formam reductis disci-
 plinis, & florentibus, vigentibusq; ijs, qui opti-
 mē causas in foro, copiosissimeq; agerent, com-
 pendij cuiusdam causa, quædam inveniendi,
 disponendi, atq; eloquendi capita, & communes
 quasi loci, colligerentur : quorum subsidio me-
 lius possent in civilibus negotijs, iudicijsq; fo-
 rensibus consistere, qui non ita magnum in lite-
 ris studium ponentes, subito tamen ad dicen-
 dum emergere, & in civium suorum oculis, atq;
 auribus habitare voluissent ? Non quòd ar-
 tem iam vnam, & certam, & definitam habe-
 rent, quæ Rhetorica perhiberetur : sed quòd
 hoc qualicūq; modo instructiores se ad peroran-
 dum, paratioresq; accessuros existimarēt. Quid
 dicam,

RHETOR.

dicam, in eorum vestigijs imitatione quadam, ut sit, ingredientem posteritatem, eandem omnino rationem, atq; viam esse persecutam, nō ut Rhetoricæ propriam, sed ut ab illis primis, rudibusq; rhetoribus, aut potius sanè causidicis præmonstratam? Quid disputem, partim auctoritate maiorum, partim inertia posterorum, & tibi, & nobis errorem esse propagatum? Si reuiuiscere posses, M Tulli, & Caput illud aureum legere secundi de Inuentione, vbi docet nullam esse Rhetorum propriam Inuentionem, sed è Dialecticorum vberimis, liquidissimisq; fontibus hauriendam, non dubito, quin tu statim in tam nobilis, & acutæ disputationis diuersorio acquiesceres, & mirificas Rodolpho gratias ageres, qui tam difficilem atq; contortum nodum tam concinnè expediret. Præsertim si Orationem etiam illam luculentam consuleres, quam apud illustrissimum, atq; magnificentissimum Principem, Herculem Estensem, Ferrariæ Ducem multis subauscultantibus amplissimis, litteratissimisq; viris habuit; in

H. ij. laudem

G. HARVEII

*laudem Philosophiæ, optimarumq; artium
 concinnatam. Sic enim nimirum ait: Mihi
 quidem sententia illorum minimè om-
 nium videtur abhorrere à vero, qui, quic-
 quid Orator sibi de Inventionem usurpat,
 id proprium esse Dialecticæ putant. Quid
 planius dici potuisset? Mihi verò in tam
 aperta veritatis luce, rem cæteroquin abdi-
 tam, & abstrusam, atque multis errorum
 difficultatibus involutam collocasse videtur,
 ut vel isto nomine soleam Rodolphi no-
 men (quod unum mihi concessum est) amplissi-
 mis verborum honoribus decorare. Neq; enim
 quenquam ferè dixerim de politioribus Musis
 præclariùs esse meritum. Sed quid ego tam diu
 Ciceronis manes appello: præsertim horologio
 iam dudum ipso silentium indicente? Ad vos
 redeo, carissimi Auditores: quos primùm ve-
 lim in amænissimis Andomari hortulis edu-
 cari, utpotè omnibus Aquilarum, Luporum,
 Capellarum, aliorumq; brutorum Rhetorum
 latibulis, in quibus tamen pleriq; delitescunt,
 longè*

R H E T O R.

longè commodioribus, atque suauioribus: de-
inde, si lubet, & si otium est, exspatiari in
Xisto, & immensos illos, amplissimosq^{ue} lati-
norum, ac Græcorum campos; in primisq^{ue} Ci-
ceronis, & Quintiliani, Aristotelis, & Her-
mogenis, & si vacat etiam, Demetrii Pha-
lerei, Dionisiq^{ue} Halicarnassæi magnifica, &
sumptuosa prædia, & rebus multis ornata
non necessarijs, sed tamen ad speciem, atque
pompam, gloriosis, peragrarè. Absit, vt tan-
tis cuiquam bonis interdiciam; aut cuius-
quam studia retardem, in illorum latissimis,
nobilissimisq^{ue} spacijs versari cupientis. Tan-
tùm Rhetoricam vobis commendo, quam initio
ediscatis, quam semper in manibus, in oculis,
in ore, in memoria habeatis, quam velut cer-
tissimam regulam, atque normam sequamini,
breuissimam, accuratissimam, vtilissimam: cu-
ius quasi diuino auspicio, non modò in illorum,
quos nominavi, artibus enodandis, sed in homi-
nũ ex omni memoria eloquentissimorũ, & cla-
rissimorũ scriptis peruoluendis, multò cõmodiùs

H. iij.

possi-

possitis, *feliciusq̃* volutari. *Præsertim* si eos duces, atq̃ moderatores adiūgatis, qui vobis tāquā de via declinantibus rectā semitam ostendant, & quos ego semper in consiliū adhibui, P. Ramū, L. Viuem, R. Agricola, homines omnibus meis scriptis, atq̃ orationibus perpetuò celebrādos. Quanquā ipsum etiā Audomarū debetis de oratorijs ad Quintū fratrem dialogis, deq̃ elegantissimis partitionibus cōsulere: qui libri sunt ab eo diuinis explicationibus perpurgati. Hos enim quatuor si auctores sequemini, vix, aut ne vix quidē vnquā aberrabitis. Sed initio vobis, & ante omnia margaritā, vt dixi, illā cōmēdo, magnitudine perexiguā, dignitate cum primis nobilem, atq̃ preciosam. In ea sunt *περὶ τῆς ἐννοίας* quæ vocant, *ἐν τοῖς ὁμοῖς* perartificiosè impressa & insignita: nec verò quicquam adhuc apparuit, quod quidem ad artificij rationem attinet, emēdatius. Quid quæritis? Gemma est: non Susenbroti, aut Mosellani, sed potissimi artificis. Facta manu, puraq̃; magis perlucida gēma. Atq̃ hæc de artis, doctrinaeq̃ præceptis: quibus

R H E T O R.

bus secundum in partitione nostra locum attribuimus. Ecce autem derepente nunciū, ac viatorem, qui non ita procul à foribus abesse clamet, regio comitatu septam, eam, quam quæritis, Eloquentiam. Magnificentissimo est opus apparatu: quo tantam, & tam illustrem Reginam, ita stipatam, ornatamq̃ excipere debeamus. Hoc saltem biduum concedendum est, ad apparanda, instruendaq̃ omnia, quàm fieri à nobis potest honorificè. Ac tum quidem, si videbitur, cum Exercitatione, illius robustissimo satellite agemus, vt rectā vos ad Dominam suam, atq̃ adeo nostram ducat Eloquentiam; in eiusq̃ augustissimo conspectu collocet vniuersos. Quocirca Naturam interim, atque Artem debebitis, tanquam duo prima, & in primis necessaria instrumenta, quàm potestis fouere indulgentissimè. Operæ precium erit, mihi credite.

DIXI.

G. HARVEII

Secundus Dies, de Exercitatione
Rhetorica : quo die maior videbatur,
quàm vnquam antea doctissimorum
hominum expectatio.

Xspectatis, sat scio, mei Auditores,
(vos enim, non hos appello grauissi-
mos viros) vt interruptum orationi
meae cursum quàm celerrimè confu-
ciam, instrumentumq; illud tertium submini-
strem, quo solo caretis ad institutum iter facien-
dum. Dixi non ita procul à foribus astare Ex-
loquētiam, illustri comitatu munitam, septamq;
fortissimis satellitibus : ex quibus vnus ille esset
quamprimùm conueniendus, cui Exercitatio-
ni nomen est. Video vos cum incredibili quo-
dam, singulariq; illius desiderio flagrantem ac-
currere, quam tam eximia laude celebraui: tum
verò satellitis istius, & stipatoris, qui vos pro-
tinus ad ipsam perducatur, admodum esse cupi-
dos, atq; studiosos. Benè, & præclarè habet.
Ecce vobis hilari vultu, serena frōte, porrectis
manibus

R H E T O R.

manibus, summa festinatione occurrit, longè
 vestri amoris amantissimus. Videte, quàm pul-
 chrum in vtraq; manu, & quàm preciosum vo-
 bis instrumentum apportet, dignitatis, splendo-
 risq; sui insigne sempiternum. Haud scio, an
 quod in dextra cernitis, *Analysin*; quod in sini-
 stra conspiciatis, *Genesin* usurpare, mutuatis à
 Græcia vocabulis, debeamus. Sic enim, nisi fal-
 lor, memini, qui in augustissima eloquëtiae Au-
 la versantur, iamdiuq; sunt regali eius imperio,
 auctoritateq; comprehēsi, satellitis illius instru-
 menta nominare: & vtriusq; vsum esse perhi-
 bent amplissimum, atq; vberrimum. Nec de-
 sunt, qui sine illis, *Naturæ* igniculos facilè ex-
 tingui, artis, doctrinaeq; flores & ornamenta
 flacescere; eloquentiam ipsam frigere putent;
 nec succum modò, atq; sanguinem, sed etiam co-
 lorem omnem, caloremq; amittere naturalem.
 Ac ferunt quidem ex nobilitate vnum, is erat
Laurentius Valla, vt opinor, (neq; enim certò
 comperi) dicere solitum, quatuor illa Ari-
 stotelis Topica instrumenta, tanto scholarũ

I. applausu,

applausu, atq; strepitu iactata, nequaquam esse cum hijsce duobus, vel usu, vel dignitate conferenda. Nam de meipso quid dicam, Rhetore omnium minutissimo? Quid de familiari meo, (sed nolo hominem nominare, certè philologus est) qui ea ipsa consuevit in omni sermone ὀργάνῳ ὀργάνων, καὶ τὰς ῥητορικὰς χεῖρας appellare? Audite potius, qua vos satelles iste, huc aduentans, oratione alloquatur, & quibus ad sese argumentis inuitet, atq; allectet vniuersos. Ma-
lo namq; ipsummet vobiscum, qui se optimè nouit, suamq; potest causam acerrimè tueri, coràm agere; quàm eum, quicum non ita valde familiariter vixerim, fucatis coloribus, atque rudi penicillo adumbrare. Nec verò est, quod Moriae encomium cuiquam in mentem veniat, aut stultitiæ aliqua nota Exercitationi inuratur, suarum laudum buccinatori: cùm M. Tullium videamus, hominē philosophum, prudentissimum ciuem, honoratissimum Consulare, grauissimum senem, res suas gestas, & præclarè facta, selectis ad id ornatissimis, splendidissimis

R H E T O R.

misq̃ verbis, pleno, vt sic dicā orē, & quasi sufflatis buccis decantare. Legite orationem in L. Pisonem: & cum toties, Ego, Ego, Ego, tam de seipso honorificè, glorioseq̃ audietis, cum magnificentissima sui Consulatus, in eoq̃ clarissimorum facinorum prædicatione: facile vos quidem Exercitationem patiemini, cuius ille potissimū ope, atque opera tantus euasit, suæ gloriæ præconium, & si velit sanè, panegyricum adornare. Mihi saltem non ineptum videtur: vel quia ego tantò ineptior sum: vel quia alterius magis, quàm meipsius oratione delector. Quanquā, si id non esset, quod tandē certius, aut luculentius esse potest, quàm ipsius virtutis de virtute testimoniū? In quam sententiā egregiè disputāt duo nobilissimi Aulici, Gasparus Pallauicinus, & Ludouicus Canossa, in Aulico Castilionis; quo nihil hi oculi viderūt in eo genere excellētius. Sed quorsum ista tā multa in re tā nō dubia? Vos tanti quāprimū, & tā generosi satellitis, atq̃ adeo herois, (nā sic vobis eū videri velim) orationē ipsā attēditote.

I.ij.

Ac

Ac Harueium interim vestrum aut penitus obliuiscimini, aut saltem auditorem esse putate, non oratorem.

Exercitationis Concio.

 Onuenistis hodierno die, Cantabrigienses, ut in *Heræ* meæ nobilissimam familiam, celeberrimamq; Aulam, in qua etsi *Naturæ*, *Artiq;* primæ, mihi tamen priores deferuntur, meo potissimum singulari beneficio possitis cooptari. Amplector ego studia, ac voluntates vestras: nec vos profecto aut earum aliquando, aut huiusce diei pænitebit. Etenim si mihi dicto eritis, quod neutiquam despero, audientes, & quæ ego vobis munera, officiaq; imponam, ea diligenter, ut par est, exhaurietis: efficiam, ita me amet *Hera*, & ego *Heram*, ut in politissimorum *Rhetorum*, *Oratorumq;* coronam aggregemini, sitisq; meæ *Dominæ* alij quidem à manibus, alij ab epistolis, à sacris alij, alij à legationibus, alij à cōcilijs, alij ab alijs, omnes

à præclaris, honoratisq; functionibus. Propo-
 nite vobis Romanos Oratores, id est, rectores,
 atq; principes florentissimæ Reipublicæ. Vul-
 tis grauitatem Scæuolæ, Crassi amplitudinem,
 urbanitatem Antonij, leporem Cæsaris, M.
 Tullij in eloquendo copiam, Hortensij in agen-
 do dignitatem? Intuemini Græcos, Romano-
 rum magistros, seu potius orbis terrarum, cun-
 ctarumq; gentium præceptores. Vultis admira-
 bilem illam Isocratis, aut Phalerei suauita-
 tem, subtilitatem Lysia, acumen Hyperidis,
 Demadis facetias, sonitum, splendoremq; Æ-
 schinis, vim Demosthenis, sua quædam oratio-
 nis fulmina, instar Iouis cuiusdam, emittentis?
 Omnia ego vobis, sola annuente Hera, suppedi-
 tabo. Vultis tonare, vt Pericles, fulgurare, per-
 miscere Angliam, vt ille Græciam? Vultis M.
 Callidum elegantia, & venustate sermonis,
 diuinitate loquendi, Tyrtaum illum, cogno-
 mento Theophrastum; orationis æquabili, &
 sedato cursu Platonem ipsum, Xenophantemq;
 Socraticum; Aristophanem, & Lucianum sa-
 libus,

libus, omniq̃ festiuitate superare? Vultis in
 Academiarum subsellijs, atque cathedris; in
 templorum suggestis; in rostris omnium iudi-
 ciorum, consiliorum, comitiorum, concionum; in
 senatu; in foro; in causis omnibus publicis, ac
 priuatis dominari? *Ma*cti virtute: quæ li-
 beros, quæ generosos, quæ nobiles, quæ oratores
 scire æquum est adolescentes, solertes dabo: fa-
 ciamq̃, vt summis honoribus circumfusi, longi
 ornatissimam, florentissimamq̃ vitam propage-
 tis. Sed audistisnè quæso, vt olim Hercules ille
 Gallicus, quem Celtæ sua lingua Ogmiū nū-
 cupabant, ingentem hominum multitudinem,
 atq̃ cœtum, non ferreis vinculis, sed quibusdā
 à lingua religatis, ex auro, electroq̃ catenulis,
 auribus ad sese tractum, quo is cunq̃ vellet, cir-
 cumduxerit? *Al*legoria est, Cantabrigiensis;
 & linguæ eloquentis effecta continet, aures ad
 se omnium allicientis, ijsq̃ vincula quasi quædā
 iniicientis tenuia, & periucūda: ita vt qui sunt
 illis leuiter constricti, ne velint quidem ipsi au-
 fugere, si possint maximè; sed vtrò, & sua sponte
 ducen-

ducentem insequantur, & tanquam numen aliquod cœleste colant, suspiciant, admirentur, obstupescant. Quid mirum? Porrigitote mihi linguas vestras: & sic eas acuam, atq; procudā, ut, sicut Magnes sua quadam naturali, & ingenta virtute ferrum; unde est à quibusdam lapis Hercules usurpatus; sic hominum non dico aures, (quanquam eas quoque) sed animos, intimosq; sensus ad sese raptant; eorumq; voluntates, atque mentes, quocunque incubuerint, impellant, unde autem velint, deducant facile. Memoriae proditum ab antiquissimis scriptoribus est, Orphei suauissimo cantu feras, nemora, amnes, lapides, montes vnum pariter in locum gestientes, exsultantesq; confluisse, voluptate illa eximia, & incredibili commotos, atq; incitados.

Sed placidis hominū dictis fera corda miti-
Docta q; vitā voce temperauit, (gauit,
Moresq; agrestes expoliuit Orpheus.

Vt præclare in Epigrāmatis poëta nobilissimus.
Sic vbi tradunt Amphionem, fidibus canentem,

saxa

*saxa compulisse, quo vellet: & quendam ma-
 gnum virum, Theseum fortasse Atheniensem,
 (neq; enim certò constat) feros, atq; immanes
 homines, in montibus, ac sylvis, belluarũ instar,
 dissipatos, in certum locum, tanquam in ciuita-
 tem susceptes, congregasse: nil aliud significa-
 runt ingeniosi homines, quàm quod de Orphea
 commemoratum est, illorum siue prudenti elo-
 quentia, siue eloquenti prudentia effectum esse,
 vt importuni homines, atq; barbari, paulo iam
 mansuetiores facti, ciuilia instituta colere inci-
 perent, seq; humaniori quadam disciplina, &
 sanctissimis legibus, atq; edictis contineri pate-
 rentur. O egregium, & admirabilem fru-
 ctum disertæ orationis: sed quem mihi profecto
 referre potissimum debeant acceptum, nisi ve-
 lint tanti immemores esse, & tam diuini bene-
 ficij. Omnis enim illa concitandorum, flecten-
 dorumq; animorum ratio; omnes sensuum per-
 cutiendorum machinæ; omnes inflammandarũ
 mētium faces ab Exercitatione accensæ sunt:
 nec tantas esset quisquam vires, tantumq; robur
 sine*

R H E T O R.

sine meis lacertis consecutus. Nulla sine me
ὁ λόγιος, nulla *γοργία*, nulla *ὑπεργωγία* unquā fuit
aut esse aliquando potuisset. A me cunctæ o-
ratoriarum commotionum procellæ diminarūt.
Veniam ad maiora: si qua tamen maiora maxi-
mis esse possint. Nunquā meherculè sine Ex-
ercitatione Mercurius; is, qui Græcè *τρίσμιχρος*
vocari meruit, & quem certum est, hominem
fuisse in suadendo præpotentem; aut Deus E-
loquētiae perhiberetur; aut Deorum interpres,
atq; internuncius constitueretur; aut blandæ
repertor cytharæ putaretur; aut in lapidem
Battum mutaret, eumq; ex homine loquacissi-
mo mutum, & elinguem redderet: aut Argum
illum Centoculum, vt Poëtæ verbo vtar, somno
consopitum, ac pænè sepultum trucidaret; aut
sapientem Prometheum Caucaſo alligaret. A
me ille galerum; à me alas; à me caduceum; à
me talaria accepit; & quibus utiq; abundat,
poëtarum epitheta, atque cognomina vniuersa.
Quid dicam de Heræ meæ consobrina, politio-
ris literaturæ vel Dea, vel Regina Pallade?

K.

Ecquis-

G. HARVEII

Ecquisnam ei alius vel ægidem, vel angues, vel
 castitatē, vel faciūdiā, vel arma bellica, ciuiliaq;
 tribuit? ecquis Athenas, ecquis Romam, ecquis
 Lutetiā, Argentoratū, Cantabrigiā, ecquis san-
 ctissima literarū delubra, & augustissima tem-
 pla illius numini consecrauit? Certē nemo. Et
 vultis audire de Musis? Non Musæ sine me
 Musicæ; de Athenis? nō Athenæ Atticæ; de A-
 polline? nō Apollo Phæbus diceretur. Quæ pu-
 tantur omniū maxima, & sua omnes admira-
 tione captos detinēt: vix illa cuiquā aliqua, cer-
 tē omnibus omniū minima viderentur, nisi ego
 esse omninō maximus. Quorsum oculos, atq; ora
 in me conuertitis? quid tollitis manus? An hæc
 vobis incredibilia, an potius vidētur suspiciēda?
 At consulite vestros oratores, historicos, poētas,
 philosophos, omniū generū, atq; gētium scripto-
 res celeberrimos: quæ maxime iactant, in omni
 sermone prædicant, laudibus ad cœlū extollūt,
 ea se mihi omnia, atq; singula debere fatebūtur:
 Suadelā, Musas, Charites, Heliconē, Parna-
 sum, Pegasum, Apollinem, laurum, togam, lin-
 guam,

guam, quid nō? Tantopere semper apud omnes
 in omni ætate valuit *Exercitatio*. Sed vultisne
 adhuc plura? Annuite: sat est. Video placere vo-
 bis, vt descendā ad singulos. Quid si initiū fa-
 ciā à Socrate? Quis enim nescit, vnde Socrates;
 cuius clarissimo nomine Platonis, Xenophon-
 tisq̃ dialogi sempiternæ hominū memoriæ sunt
 cōmendati; cū Alcibiadis sui, iam ebrij testimo-
 nio, (in vino autē, vt aiunt, veritas) lōgē omniū
 mortalium eloquentissimus, & planē in dicēdo
 Deus, tū Apollinis ipsius oraculo, sapientissimus
 sit iudicatus? Non detraho illi ingenium, de eo
 statuat Zopyrus Physiognomon: non de arte,
 quicquā derogo: quanquā ipse, scientiā suā te-
 gens, nullā audet agnoscere: sed quis eo magis in
 pōetis lectitandis, recitandisq̃ assiduus? quis in
 Rhetoribus audiendis, euoluendis, laudandis,
 vituperādis, corrigendis, refellendis, exagitan-
 dis diligentior? quis in scribendo, dicendo, com-
 mentandoq̃ accuratior? quis aut frequentior,
 aut acrior in colloquijs, in disputationibus, in
 dialogis? quis tam prōptus, atq̃ dicax in circulis,

in symposijs, in conuiuijs? quis in iocando ur-
 banior, experientior in cauillando? quis in omni
 sermone vel potentior, vel amabilior? *Aristo-*
phanes in *Nubibus* non dubitauit dicere, *Eu-*
ripidem, qui dicitur, non esse *Euripidem*, sed
Socratem esse *Euripidem*: eūq; tragædias
 panxisse, quæ *Euripide* nomine diulgatæ ex-
 ijsſent. At cui vestrū *Ciceronis* illud obscu-
 rum; singulos *Euripidis*, id est, *Socratis* versus,
 singula eius esse testimonia; & quidem testi-
 monia, quod ego affirmare audeo, longè orna-
 tissimis verbis, præstantissimisq; sententijs enū-
 ciata? Quid, quòd poeta ille, in oratorijs qui-
 busdam, & planè *Socraticis Inductionibus* tam
 & frequens, & fœlix est; itaq; pollet vel omni-
 bus, vel maximis *Comicorum*, non modò *Tragi-*
corum in dicendo virtutibus; tantusq; mihi ^{uigore}
 uidetur, & tam insignis flagitiosorum, perdi-
 torumq; hominum exagitator (quanquam non
 tam meum id, quàm *Dionysij Halicarnassæi*
 iudicium est) vt facile mihi persuaderi patiar,
 aut *Euripidem* quendam *Socraticum*, aut po-
 tius

R H E T O R.

tius Socratem Euripideum, illarum fuisse tragædiarum auctorem: indeq̃ putem, non temerè, sed de industria, festiuissimum poetam Aristophanem, magnum illum etiam ^{ἐπιθετα} Socratis epitheto, ^{Ευριπίδῳ σοφίστῃ} non semel, sed sæpius appellauisse. Vt ut est, emergit Socratem nostrum, in dicendo, idq̃ meo potissimum beneficio, & perpetua quadam dicendi consuetudine ita omnino præter cæteros mortales excelluisse, ut eum tanquam cognomento aliquo possimus & veteratorem rhetoricum, & quendam oratoriũ athletam, atq̃ pugilem perhibere: ipsumq̃ cum Alcibiade Platonico debeamus non solum Pericli, aut Nestori, aut Antenori, sed cunctis ante eum hominibus anteferre; conferre cum Satyris, & Silenis. Quid illius discipuli, magistri vestri, Plato, atq̃ Xenophon? quid? Iouem sic, aiunt philosophi, si Græcè loquatur, loquuturum, ut Plato: quod elogium excogitari potuit magnificentius? Et Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt: nouum laudandi genus: vterque longè omnium, quicumq̃ græcè

G. HARVEII

scripserunt, aut locuti sunt, exstitit dicendi copia, & suauitate, & quadam sermonis profluenti vbertate, & propè omni lepore princeps. Vnde id quaeso tandem? An ex pauculis præceptis atque regulis? Hui; citiùs ex Atheniensi musca facere illos potuisse Elephantem Indicum existimabo. Vnde igitur? Erant illi quidem satis ingeniosi, quis negat? sed non solet ager, quamuis maximè alioqui fertilis, sine diligenti quadam, & assidua cultura, tam esse sine omnibus spinis atque sentibus fructuosus. Dicam planiùs? Certè neque Socrates aliquando Socrates; neque Plato vnquam Plato; nec Xenophon sine Exercitatione Xenophon exstitisset. Qui tanti erant; quantos istos fuisse audiuiſtis, & quantos ipsi illos esse putatis, ne nomen quidem posteritati propagatum haberent, nec fuisse eos vnquam in mundo intelligeretis, nisi sempiternis literarum monumentis, ex mea officina exeuntibus, suæ gloriæ memoriam, ab obliuione hominum, atque à silentio vindicatam, immor-

R H E T O R.

immortalitati consecrassent. Atque idem
 mihi liceret, de compluribus alijs, factis mea
 opera ex contemptissimis hominibus pænè au-
 gustissimis Heroibus, affirmare. Ego Ly-
 curgum Spartæ; Demosthenem Athenis; Ci-
 ceronem Romæ; Venetijs Manutium; Ra-
 mum Parisijs; Argentorato Sturmium; Smi-
 thum Cantabrigiæ; Humfredum Oxoniæ; sin-
 gulis ferè nobilissimis Ciuitatibus singulos de-
 di præclarissimos Oratores. Quid hæretis?
 Ego sum Homericum *ῥόδον*, nigra radice, flo-
 re lacteo: ego Maronis vestri ille aureus
 arbore Ramus: ego Hesiodi *ἰδῆος*, Theocriti
καρπία παρὶς ὡς πῆρα: ego siue Socratis, siue Isocra-
 tis, siue Aristotelis, siue etiam Catonis (nam
 his omnibus est à quibusdam attributa) ra-
 dix amara, fructus dulcis: ego poëtarum Her-
 cules, duodecim exantlatis, supra hominis mor-
 talitatem pænè diuinis laboribus nobilitatus:
 ego denique (nam quid omnia confectæ,
 quæ sunt in hoc genere infinita?) illud Amal-
 theæ preciosissimum, beatissimumq; cornu sum,
 quod

G. HARVEII

quod Iupiter olim Nymphis, suis nutricibus,
 dono dedisse fertur, cū hac magnifica promif-
 sione, vt quicquid aliquādo ipsæ optare vellent,
 id illis omne ex eo cornu abundè suppeditatum
 obtinerent. Hæc si vobis præclara, si pulchra, si
 gloriosa, si admirabilia, si diuina videantur,
 Cantabrigienses : Exercitationem quamprimum
 adhibete consiliarium : me vobis summo
 amore præstantibus officijs, singulari & fide,
 & obseruantia in perpetuum deuincite : mihi
 assiduam operam nauate : in me oculos, aures,
 ora, linguas, manus etiam ipsas, & pedes, sed in
 primis animos, atq; mentes conuertite : in Ex-
 ercitationis officina habitate : & statim omnes
 illustribus illis, & planè heroicis eloquentiæ
 virtutibus affluetis. Non deest vobis acumen
 ingenij, non generosa indoles : perfacile artium
 præcepta, institutaq; maximè necessaria perci-
 piuntur : tantum gemina instrumenta ista, di-
 uinitus è beatorum sedibus ad me delata, non
 habetis, Analysin, atq; Genesin : quorum quan-
 tus sit, & quàm incredibilis vsus, ne explicari
 quidem

quam mortali potuit magnificentius? & tamen
 uis hęc, non ævferis est. Sed pergamus. No-
 stisne validum aliquem, & bellicosum mili-
 tem, qui nunquam arma tractavit? an commo-
 dum, & idoneum gubernatorem, qui non tenu-
 it aliquando clauum? an peritum architectū,
 qui non amussim, atque regulam vnquam ap-
 posuit? an industrium aratorem & colonum,
 qui non coluit agrum, non stercoravit non oc-
 cavit? an omninò probabilem artificem non
 dico sine eisdem (sunt enim singulis artibus sue
 singulę Analyses, atq; Geneses) sed sine talibus
 instrumentis? Videtis in dextra Analysin. Hęc
 quidem mea, & propria, id est Rhetorica est:
 sed Analysis etiam sua quadam utuntur, qui in
 aliquo agro, vel suo, vel alieno, cuiusmodi fuerit
 aratio, stercoratio, sementis, messis, considerant.
 Videtis in sinistra Genesin: & quidē etiā nostra
 est: sed nimirum illis quoq; sua Genesis est, qui
 agrum ipsi arant, stercorant, serunt, metunt. Sic
 in re militari, atq; bellica, cum præliorū omnem
 rationem, quemadmodum illa iam à fortissimis
 exer-

R H E T O R.

exercitibus inita, & commissa fuerint, exquirimus: in pictura, cum propositæ alicuius tabulæ imagines, atq; species, ex formis, & lineamentis, & proportionibus, & singularum comparatione partium, quales sint, æstimantur: in aureo argenteoꝛ poculo, quo modo emblemata illigata; in Gallica, aut Italica, aut etiam quavis veste, probe nē, an secus confecta, & quā illa apta corpori, quāq; vel magnifica, vel venusta sit, cū intuendo, dispici ndoq; inquiremus: vel etiam consutam iam vestem, introspectiendi causa, dissuimus: *Analysis* quædam est. At verò cū nosmetipsi præliamur, simulachra pingimus, in poculis, vasib; crustas, aut emblemata illigamus; cū vestes ipsi cōficimus, *Genesis* est: eodēq; modo in alijs artibus, siue sordidis, quæ dicuntur, siue ingenuis, ac liberalibus. Agedū, da mihi nunc hominē, qui *Hæctoris*, qui *Alexādri*, qui *Scipionis*, qui *Hānibalis*, qui *Cæsaris*, qui *Pompeij* bella partim externa, partim intestina sæpē, multumq; lætitarit, ipse nullam eorum gerendorum rationem videat;

nunquam hostis vultum, nunquam castra aspexerit; non hastam vibrauerit; non distrinxerit enssem; non concurrerit lanceis; non ex armato equo pugnarit; non eminùs, non cominùs praeliatus sit; non exercitum duxerit; bellicum nūquam audierit; qualem videlicet Phormionem illum Peripateticum facit Catulus: an tu quenquam ab eo putes militare aliquid, & bellicosum expectaturum? Audiui ego Academicos homines, qui, quòd neq; ipsi aliquādo perorassent, nec alios perorantes magnopere curassent, nec in auctore aliquo diserto essent versati, sed poëtas omnes, oratoresq; ab ineunte adolescentia despexissent, cū in priuatis, tum in publicis disputationibus Dunsicum nescio quid, & Dorbellicum fundere cogerentur, sine succo, sine sapore; frigidè, ieiunè, miserabiliter; & planè sic, vt ipsis etiam infantulis haud paulò infantiores viderentur. Quid nō minem stipites Grammaticos, truncos Rhetores, graculos Sophistas, ranas, & mures Dialecticos, scopulos Mathematicos, asinos Philosophos? Ascendamus,

damus, si placet, ad eos, qui sunt Academicis honoribus, insignibusq̃ decorati. Vidi ego bacca-laureos, baculo potiùs cædendos, quàm ornandos laurea: vidi magistros septem artium, non dicam inertes, sed expertes earum omnium, quas profiteretur, artium: vidi doctores sine doctrina: vidi Medicos, Iureconsultos, Theologos sine praxi: vidi homines sine humanitate, viros sine virtute: quòd nec eam in alijs vnquam probassent, nec ipsi aliquando vlla vterentur. Notata ista, non noua, rata, non rara sunt: hic, Oxoniæ, in omnibus omnium gentium, atq; regnorum Academijs, pluribus, quàm vellem, testationibus, quàm vt dissimulari possint, exemplis abundamus. Verùm itane quisquam amens, atq; excors est, vt sperare audeat se nobilem cytharædum, & quasi alterum Amphionem, aut Apollinem euasurum, ipse interim nunquam lyram tangens, nunquam fidibus manum admo-uens? An potest quisquam Academicus tam non esse Academicus, vt se dormiendo, edendo, bibendo, otiaando, cuticulam curando speret

G. HARVEII

dignam loco, dignam persona, dignam gradu
vel scientiam, vel eloquentiam consecuturum?
Aut si tantum illa valent, quantum barbatuli
isti existimant, colatur Epicuri ille monogram-
mus, & nihil agens Deus: sit emblemata liter-
ratorum, & quasi tessera, atque insigne, O-
tium: inscribatur in Academiarum foribus,
Edite, Dormite, Ludite: in uniuscuiusq; scho-
la vestibulo Voluptatis simulachrum incida-
tur: valuae solis Sardanapalis, & effemina-
tis hominibus aperiantur: mulierculae regnent
in subsellijs: Palladem excludant, intromit-
tant Venerem: abijciant libros: bibliothec-
as incendant: studijs *πολλὰ χάρειν* dicant: in
Libidinis sacello anniuersaria sacrificia fa-
ciant: Cerealia, Bacchanaliaq; quotannis ce-
lebrent: ab his sacris, vnguentariorum, cy-
tharistarum, saltatorum, saltatricumq; aedes,
atque ludos frequentent; eosq; omnibus tem-
plis, gymnasijs, Academijs anteponant: fas-
ciculos ad nares admoueant, suauitatesq; e
flosculis afflatas consectentur: incedant ser-

R H E T O R.

tis redimiti, atque rosa : postremò, (vt tan-
 dem finiam) omnium generum ; masculinas,
 foemininas, communes, neutras ; omnium spe-
 cierum, primitiuas, deriuatiuas ; omnium fi-
 gurarum, simplices, compositas, decompositas ;
 omnium numerorum, singulares, plurales ; om-
 nium casuum, rectas, obliquas ; omnium
 comparationum, magnas, maiores, maximas
 conspiciant, totaq̃ mente, atque omnibus ar-
 tubus contrectent voluptates. Facile est, in-
 uenire baculum, quo me, tanquam canem, ce-
 dant : poterunt instrumentis meis carere, eaq̃
 nomina quaedam inania & nugatoria ducere :
 poterūt Ciceronem, Demosthenem, Virgilium,
 Homerum ; Socratem, Platonem, Xenophontē,
 cadauera, nō homines reputare : poterūt in amœ-
 nissimis Epicuri hortulis, inter fragrantissimos
 flores, atq̃ herbas molliter recubantes philoso-
 phari : poterūt Academiā, Academicè ; Lyceum,
 atq̃ Stoā Stoicè contēnere : poterunt eruditum
 puluerē, & hanc oratoriā palæstrā, lucēq̃ forē-
 sem irridere : poterūt, sibiipsis, & deliciolis suis,
 omniq̃

omniq; & corporis, & animi iucunditati, &
 quasi titillationi dies, noctesq; indulgere: pote-
 runt, si Dijs, Deabusq; suis, id est, otio, ventri,
 somno, libidini, voluptati, Veneri placet, vel illo
 ipso Epicuri monogrammo Deo magis esse &
 otiosi, & delicati. Verum si sine Exercitatio-
 ne, studio, diligentia, commentatione, instru-
 mentis meis nihil possunt, ne hiscere quidem:
 sed perinde faciunt, ut ij, qui cum reptare non
 queunt, volare tamen aggrediuntur sine pennis:
 aut etiam ut ij, qui cum *ἄνευ πτερυγῶν* sciunt, *ἄνευ ποδῶν*
 quod est Græcis hominibus in proverbio, nec
 summo aquam pede unquam tetigerunt, tamen
 sine cortice natrare moliuntur: quis non me cu-
 pidissimè amplectatur? quis non instrumenta
 ista aurea, seu potius gemmea magni faciat?
 quis non meam familiaritatem, amicitiam, ne-
 cessitudinem, tutelam ambiat, consecretur, au-
 cupetur? Ego verò, nisi apud Aristotelem, ar-
 gutissimum philosophum, forte legissem, nemi-
 nem, sibi metipsi posse iniuriā inferre; idq; à vo-
 bis Aristoteleis tanquam καθολικὸν δόγμα quod-
 dam

R H E T O R.

dam in *Ethicis* agitari accepiſſem; planè affir-
marem eos *Academicos*, qui meum commer-
cium fugerint, & amores meos, *Analysin*, atq;
Genefin, quos ego ſemper habui arctiſſimis mihi
cognitionis, affinitatiſq; vinculis coniunctiſſi-
mos, veluti ſpretos, atq; deſpectos repudiarint,
non modò peſſimè de ſeipſis, indigniſſimeq; eſſe
merituros, ſed iniuriam etiam ſibi maximam
impoſituros, & ſempiternam. Cùm enim ni-
bil ſine cauſa fit, & qui patitur, idem etiam, nō
alius quiſpiam facit, quod iniquum omnibus,
atq; iniuſtum videtur (id ego iniuriam appello,
eſt enim, ut opinor, iniuria, quod communem
æquitatis legem violat, & contra ius, faſq; ad-
mittitur: contra ius autem facit, qui in literato-
rum collegio, & quaſi *Prytaneo* educatus, ca-
& ſtudia, & officia deſerit, quæ & facilè præ-
ſtare poteſt, & debet ſtudioſiſſimè exhaurire;
quæq; ad omnē *Reip.* procurationem permagna
momenta adferunt) eum quaſi à ſemetipſo la-
ceſſitum, atq; læſum, ſibiipſi iniuriam infligere,
& quodammodò manus violenter afferre ſoleo.

M.

dicere,

dicere, qui tali se turpitudine contaminat, & tam egregia hominis eruditi munera prætermittit. Non satis quidem fortasse Aristotelicè; si quis velit ^{ΝΙΧΟΜΑΧΕΙΟΥ} illud obijcere ^{ἀξιωματικῶς}: sed tamen nec aliorum opinione inscienter, & valde meo iudicio opportunè. Ut ut est (neque enim multum refert) parum illi suæ utilitati; non satis Academiæ dignitati; amicorum expectationi frigidissimè; Reip. emolumento pessimè; patriæ, atque parentum gloriæ stultissimè mihi videntur prospexisse, qui à meis præscriptis, atque institutionibus abhòrrentes, & vel prauitate iudicij occæcati, vel otio, atq; mollitiæ animi liquefcentes, instrumenta ista bellissima, pulcherrimaq; aspernantur. His enim nihil est aut ad splendorem omnem gloriosius: aut ad fructum optabilius. At quid hæc ad nos? inquiet vestrum aliquis. Nonne sentis, qua gratia huc cõfluxerimus? nonne vides, quo te vultu, quibus oculis instrumenta contueamur? nonne animaduertis, quo illorum potièdorum desiderio, ac potiùs ardore conflagremus? an tu quenquam

quam esse istorum suspicaris, qui non illa citius è flamma, & libentius petere velit, quàm cibum quisquā parasitus? fac, si nos amas, periculum: tua causa nullum ignem, nullas faces pertimescimus: tam erit unusquisq; audax, quàm ille, de quo Poëta optimus: Nectimuit Phlegethōta, furentem ardētibus vndis. Itanē verò dicitis Catabrigienses? Agite, ô amici optimi, atq; magnanimi, & ut idem ille inclytus poëta canit, Durate, & vosinet rebus seruate secundis. Accipite primùm à me hanc *Analysin*, totius instrumēti partem, ordine primam, dignitate in primis admirabilem, usu apprimè necessariam. Ea disertissimorum hominū præclara scripta, atq; libros immortalitate cōsecratos; & quicquid vel Cicero, vel Cæsar, vel Terētius, vel is, quē modò nominaui, Maro, vel Livius, vel Sallustius, vel alij Latinorū antesignani scriptorum, posteritati cōmendarunt: quæq; Graiorū eloquētissimi, & mei valentissimi pugiles, Iſocrates, Demosthenes, Herodotus, Lucianus; Xenophō, Plato; Homerus, Euripides, Sophocles,

M.ij. Aristo-

Aristophanes literarum monumentis manda-
 ta reliquerunt; ea, ut suam olim *Penelope* tela,
 retexite: omnem elocutionis copiam, varietate-
 tem, nitorem; omnia modifierum vocabulo-
 rum insignia, omnes figurarum cum festiuitates
 in verbis, tum in sententijs aculeos, atq; nervos;
 totius orationis cursum, & constructionem, &
 volubilitatem, & contextum, & conformatio-
 nem, & quæ sunt ornata, elaborata, perpolitæq;
 omnia, cum arte accuratissimè tradita compara-
 te: præcepta exemplis illustrate: exempla præ-
 ceptis accommodare: videte, quo modo ex illo-
 rum inductione, & quasi coagmentatione qua-
 dam, expressa ista initio, & quodammodò fue-
 rint propagata. Quamprimùm in tropum ali-
 quem in *Ciceronis*, aut *Demosthenis* *Philippi-
 cis*, in *Terentij*, aut *Aristophanis* *Comædijs*
 incideritis, volo ego vos illico artis vocabulum
 recitare; atque ita sine vlla hæsitazione dicere:
 hæc insignis est *Metonymia*: illa lepida *Iro-
 nia*: illustris ista *Metaphora*: elegans hæc,
 & oratoria quædam *Synecdoche*: nec genus so-
 lum

lūm iſto modo, ſed etiam ſpeciem certam, atque
 definitam nominare: vt, Metonymia eſt cau-
 ſæ pro re effecta: Metonymia eſt efficientis:
 Metonymia eſt materiæ: aut contra; Me-
 tonymia eſt effectus pro cauſa: & ita deinceps
 in tropis conſequentibus. Si non verba ſingula
 modificata, ſed tota oratio ἐχρηματιſμῶν, vt Græci
 vocant, vt noſtri, figurata fuerit; idem etiam hic
 vobis ſentio faciendum, quod prius: vt exorna-
 tiones dictionis facillimè indicare; ſententiarū
 ardentiora lumina cōfeſtim exponere valeatis.
 Nolim enim vos aut ex delicijs, & pigmen-
 tis oratorijs quicquam ignorare; aut neruos, &
 lacertos, & quaſi artus, atq; toros forenſes, &
 quæ iactantur, orationis fulmina, non videre.
 Distinguetis oratorium numerum à poëtico: o-
 ratorij numeri concinnitatem, & verborū opti-
 mē ſonantium, & redigendæ in quadrum ora-
 tionis, & ſuauiſſimorū pedum, in primisq; Di-
 chorei illius Ciceroniani, & Ariſtotelici Pæo-
 nis vim omnem, atq; rationem, & illam oratorū
 delicatiſſimam ἐνφωνίαν obſeruabitis. Quæ ſint
 M. iij. repeti-

G. HARVEII

repetitione similis, aut leuiter dissimilis soni, ac-
 cersitæ venustates, quis inde quæsitus dictionis
 nitor, & lepos, & quasi color, atque fucus, ani-
 maduertetis. Quæ sententiæ λογισμῶν, quæ διαλο-
 γισμῶν constant, & quo modo ἡμετέρας δυνάμεις, quæ
 vocant Græci, ad animorum motus agitando,
 atq; miscendos valeant; quàm incredibilem ad-
 ferant dignitatē, maiestatemq; orationi; quo pa-
 cto illam illuminent, & quodāmodò accendāt,
 oratoremq; admirabilem, atq; inuictum efficiāt;
 Iudices attonitos reddant; reliquos, qui audiūt,
 obstupefaciant; neminem non inflamment, in-
 dicabitis. Nullam eloquendi virtutem, nul-
 lam elegantiam, nullam deniq; machinam sine
 piaculo præteribitis. Ita tamen, vt ne in Her-
 mogenis illius, at Mæotidem paludem nati,
 infinitam, & ambitiosam nimis ματαίωτεχνίαν in-
 cumbatis; de quo literis proditum est, adeo eum
 fuisse in sua arte oculatum, atque curiosum,
 vt in vna, eademq; periodo sexcentas se figuras,
 atque subtilitates Rhetoricas deprehendere
 posse gloriaretur. Ex qua ferè ματαίωσις, cum
 alij

R H E T O R.

alij iam pridem non pauci laborarunt, homines
 alioqui neutiquam despiciendi; tum hodie ni-
 mis profectò ubiq; multi, & multò sanè plures,
 quàm vnquā antea: in primisq; ij, quos Harue-
 ius vester & Philogræcos solet, & Pseudoar-
 gentinenses nominare: ego hoc tēpore Pseudo-
 hermogenes nō inscitè vsurparim; aliàs fortas-
 se, vt videbitur, vel sophistas, vel Pseudorheto-
 res, vel etiā Camæleontes quosdam Rhetoricos
 appellaturus; non tam cibo illos quidem pastos,
 quàm vento, vt ita dicā, atq; aëre Rhetorico sa-
 turatos. Verùm istiusmodi argutiæ, sensim ob-
 scuratae, sua ipsarum inanitate euanescent: nec
 aliis illis *αὐταγώνισις* opus est, præter ipsas. Vos in
 auctoribus excutiēdis ita versari debetis, vt v-
 tilitatē & vestrā, & publicā respexisse; futi-
 litatē omnē, & ineptias despexisse videamini.
 Et quia Ciceronis, aut Demosthenis vocē audi-
 re, intueri vultum nō potestis, nec habetis viuos
 illos pronunciandi magistros, quorū excellentē
 actionē cōtēplādo animaduertatis, animaduer-
 sam imitando effingatis: dāda opera est, vt quæ
 in

G. HARVEII

in eorum libris mortua sunt pronunciationis exempla, ea nosmetipsi quanta possimus & suavitate vocis, & præstantia gestus exprimamus; ita efferentes singula, & sic actionem componentes, ut non tam alienam repetere, quam orationem ipsi facere existimemur. Quo modo Æschinem ferunt, grandem, atq; amplum oratorem, cum propter ignominiam iudicij cessisset Athenis, & se Rhodum contulisset; in Rhodorum cœtu, maxima, & suavisima voce, admirantibus omnibus, legisse orationem illam egregiam, quæ à Demosthene pro Ctesiphonte ederetur. Quid multa? Instrumentum habetis, Cantabrigienses, quod est instar celeberrimæ illius Critolai libræ, ad omnes omnium magistrorum præceptiunculas, instituta, regulas appendendas: & quo vno, tanquam Lydio lapide, siue potius vero, ac naturali igne possitis Auri, ut sic dicam Rhetorici puritatem, dignitatemq; æstimare. Sic namq; existimare debetis, ex notatione quadam, & observatione Naturæ, singularum rerum præcepta effloruisse:
nec

R H E T O R.

nec quicquam ex usu vestro aliquādo fore, quod non fuerit iam ante in usu apud summos Oratores. ἡ γὰρ ἐμπειρία τὴν τεχνὴν ἐποίησεν, ἡ δὲ ἀπείρία τὴν τέχνην, ut peracutè Polus apud Platonem. Ac persæpè equidem cum P. Ramo, meo amicissimo cliēte, optaui, ut aureis, atque grādibus litteris, pro foribus scholarum, & gymnasiorū omniū, vel potiùs firma, & stabili intelligentia, in doctorum ipsorum pectoribus, duo illa inclyta, & pereximia vocabula imprimerentur, ἐμπειρία, καὶ ἰσότης: ut quoties ea viderent, legerent, meminissent, toties verorū, vtiliumq; præceptorum originem, atq; fontem viderent, legerent, meminissent; vsum etiam illorum certum, atq; illustrem, & quodammodò vitalem cōprehenderent. Id quod Analysis ista, rectè, ac legitimè adhibita, & potest facile, & solet cumulatè præstare. Nam tum demum artificij vim omnē, & potestatem, & ut græcè loquuntur, ὁρῶνται optimè elicietis, cum vsum eius, atq; fructum, in probatissimis omnium ætatum oratoribus, laudatissimisq; scriptoribus observatū,

N.

ad

ad eum, quem exposui, modum excutietis. Oraculū hoc putate. Quicquid *Vsus*, eloquendi magister, atq; artifex repudiauerit, improbandū id omne, vobis esse, ac respuendū. Sed ecce vobis in altera manu *Genesin* : perpulchrū illud etiam, perq; necessarium instrumentū: & sine quo vetera tantum retexere, nihil noui cōtexere quisquā potest. Vt enim *Analyseos* beneficio, quasi dissuetis ea, quæ artificiosè consuta videbūtur: sic aliquantò iā audaciores, & confirmatiores facti, nouumq; opus fabricari cupiētes, *Genesin* istam egregiam, latissimè per omnes terrarum oras manantem, transuolantemq; *Oceanum*, & ubiq; gratiosam, cōtinuò adhibebitis. *Aspicit Araneā*. Ea telam summo utiq; artificio cōficit, atq; habitat in palatijs regum maximorū. Vos verò *Cātabrigienses*, si *Geneseos* huius auxilio, atq; opera, non minùs, quàm illa suam, & accurate, & assiduè *Rhetoricam*, oratoriamq; telam texueritis, si non in regum potentissimorum palatijs (quāquam id quidem etiā fortasse) at in *Heræ meæ augustissimæ Regia*, longè omnium

Regia

Regiarū magnificentissima, alij primas, alij secundas, alij tertias obtinebitis: omnes regijs insignibus affluetis. Siccine verò? dicet aliquis: quā tu quæso telā, Heros diuine, quam Genesin memoras, tantorū bonorum effectricem? Arrigite aures. Dicam. Telam appello, quæ istius Geneseos immortalis fuerit beneficio ad meam præscriptionē texta & cōcinnata. Genesis autem ista, quam videtis, & cui telam illam acceptam referre debetis; vel in scribendo cernitur; estq; stylus ille, quem optimum, & præstantissimum dicendi effectorem Crassus; Cicero aliàs opificē, artificē aliàs appellat, (notatis verba?): vel in dicendo, declamādo, perorādo: idq; vel subito, atq; ex tēpore; quod interdū quidē necessario; vel sumpto ad cogitandū, cōmentandūq; spacio; quod est sæpius, libentiusq; faciendū. Caput autem est, vt egregiè ille apud Ciceronem, & instrumenti istius pars optima, atq; præcipua, quàm plurimū, et quàm accuratissimè scribere. Ita nimirū, vt Imitatio quædā adsit eximia; & quæ in M. Tullio, quæ in Demosthene, quæ

in priscis illis heroibus splēdidissima, & admirabilia maximè cognoueritis, ea in vestris ipsi lucubrationibus, atque scriptis quàm studiosissimè, diligentissimeq; expressa in medium proferatis. Modificatis illorum, & inflexis verbis; probatissimis Metonymijs; suauissimis Ironijs, atq; salibus; clarissimis Metaphoris, & interdum illis superlatis, atq; hyperbolicis; lectissimis mēbri, & integri generis, & speciei modis; singulorum vocabulorū ornatissimis immutationibus utamini. Non minus comptas, exquisitasq; dictionis venustates, nō asperiores, & dissolutiores periodos, non ineptiores eorundem verborum, sonorumue repetitiones adhibeatis, quàm illi; nonnunquam etiam vincatis. Aptas, & vehemēti Epizexi; non coacta Anadiplosi; gradatione limata; illustri Anaphora; concinna parium relatione, & epistrophe, quæ dicitur, eleganti; complexione in affectata; nitida epanalepsi; epanodo expolita & tersa; agnominatio-
ne bella & venusta; suavi polyptoto, &, si qua sunt adhuc alia dictionis lumina, ijs, tanquam
stellulis

R H E T O R.

stellulis quibusdam splendentibus orationem distinguatis. Sententiarum etiam cōformationes nec pauciores, quàm illi veteres, nec languidiores habeatis. Non eis Exclamationū ardore; nō Epiphonematū gravitate; nō oratoriae Licētiæ audacia, nō Correctionū acumine; nō Retiētiae subtilitate, atq; fūco; nō Aversionis ad alienam personā dignitate, & splendore; non Propopæiae Maiestate, atq; numine; non Adhibitionum ambiguitate; nō Communicationum familiaritate, ac nitore; non Occupationū varietate; non facilitate Permissionū; non Concessionis fiducia; non vlllo sententiæ illuminandæ, variandæq; modo concedatis. Sic tamen ista velim omnia tēperetis, itaq; orationis filum, & illam, de qua dixi, telā texatis, vt quæcunq; intertexueritis dicēdi ornamenta, atq; emblemata, ea in suum, & veluti natiuum locum peropportune migrasse, non in alienum aliquem vel irrepsisse clanculū, vel temerè irruisse videātur. Sunt vobis in Senatu, & in suffragijs ferendis solemnia, & concepta verba: Placet: nō

N. iij.

placet.

placet. *A me verò si eodē iā modo Procurato-*
res vestrī quærerēt, ecquid nā hic mihi tandem
placeret, ecquid nō placeret, respōderem paucis,
atq; ita rem omnē vno propē verbo expedirem.
Placet quidē pulchra, & formosa, & cādida,
& venusta, & benē cōpta; sed tamen modesta,
verecūda, casta, incorrupta, vt virgo, sic etiā o-
ratio. Nō placet adulterina, nō meretricijs co-
loribus oblita, nō fucatis delibuta medicamētis,
nō vnguētis madens, nō alienis inusta cinnis,
nō nimis, aut picta, aut phalerata. Malo vestras
ornari optimis, quā onerari plurimis figuris
scriptiones. Quāquā quid loquor descriptioni-
bus? Eadē hac regula declamationes, themata,
orationes, cōciones, omnes dicēdi exercitationes,
siue subitas, & fortuitas, siue præmeditatas me-
tiemini. Singularē Elocutioni operā nauabitis:
sed ita, vt ne quid nimis. Siquid enim cōmuni-
bus omniū fastidijs adhærescit, id quidem certē
Affectatio est: cuius vel nomen ipsum in Elo-
quētiæ regno maximē esse solet odiosum. Iā ve-
rò vt maiori gratia sese efferāt, quæ sunt tā e-
loquēti sermone colorata, Polymneia ego Mu-

R H E T O R.

sam censeo, Heræ meæ pedisse quā observatissi-
 mā (ea est pronūciādi magistra, & Janē loqui-
 tur mirabili cū suauitate) tātis per omnes cōsu-
 latis, dū pro rerū varietate modulari vocem, pro
 arbitrio vultū cōponere, actionem, vt libet, tem-
 perare, atq; fingere valeatis. Erant mihi olim a-
 pud maiores vestros Phonasci: erāt scenici hi-
 striones: erāt palæstrici, et Lanistæ: erāt id ge-
 nus pugiles, atq; athletæ innumerabiles: tantū
 actione valuit Theodorus, mirus in hoc genere
 artifex, vt est credo apud Aristotelem vestrū in
 Rhetoricis Theodecteis, vt quācunq; personam
 sustineret, eam & perfacile, & peregregiè re-
 præsentaret; & planē ita, vt cū Achillem age-
 ret, Achilles; cū Vlissēm, Vlisses; cū alium, alius
 videretur. Quid cōmemorem Satyrum histrio-
 nem, & Canem illū nescio quem, Demosthenis
 magistrū? Quid duos Ciceronis doctores, Ros-
 cium, & Æsopum; alterum Comædum; Tra-
 gædum alterum; vtrunq; in sua arte præstan-
 tissimum? Quid loquar de C. Graccho, qui
 fertur habuisse seruum, peritum, & literatum
 homi-

G. HARVEII

hominem, qui staret occultè post ipsum, cum cō-
cionaretur, & quadam eburneola fistula infla-
ret celeriter eum sonum, quo illū aut remissum
excitaret, aut à cōtētionē reuocaret? Quid alia
multa complectar, quæ olim quidem in v̄su fu-
isse memorantur, nunc ridicula in primis vide-
rētur, & perabsurda? Non, quæ propter ve-
tustatem obsoleuerunt, refricabo: non reuocabo
ab inferis mortuorum manes: non Satyros, atq;
Roscius excitabo, iampridē explosos ex Hera-
meæ glorioso, atq; nobili contubernio. Aspicietis
continuò Polymneiam, virginem virginū bel-
lissimā, atque Hera meæ famulam, longè om-
nium amabilissimā. Quam ubi primūm vide-
ritis, expectabo protinus, vna vt omnes voce
exclametis illico, sicut Heros ille apud heroicū
poētā, Venerem affatus:

O quā te memorē virgo: namque haud tibi vultus
Mortalis: nec vox hominem sonat: O dea certè,
An Phæbi soror, an Nympharū sanguinis vna,
Sis foelix, nostrumquē leues quæcunque laborem.

Ac mox quidem vēstras miseratā preces, (vt
est leni admodū, atque miti ingenio) vobis ea
scholam

R H E T O R.

Scholam aperiet, & in suum ludum, tanquam in gremium ascitos, pronunciandi non discipulos reddet bonos, sed optimos efficiet præceptores. Suam interim quisq; Polymneiam pro virili excitet: quæ pronuntiationis præcepta commodissima didicistis, ea servate: in agendo, quod quemq; maximè decet, audientesq; iuvat, sequimini: grandem illum, & splendidum, & virilem; & tamen clarum, atque suavem Æschinis sonitum, qui potestis, imitamini: quem ferè sonitum Præstonus vester iā pridem mihi videtur consecutus. Proponitote vobis Lusciniam, cuius vocem sæpè auditis dulcem, canoram, variam, concinnè modulatam.

Tu Philomela potes vocū discrimina mille:
Mille potes varios ipsa referre modos.

Eam magistrā, & doctricem vestram facite: ab ea discite vocis claritatem, intensionem, remissionem, flexionem, inclinationem, varietatem, dulcedinem: ut ampla, & ardentia grauius; humilia leniter, & summissè; læta placidè; lugubria miserabiliter; mediocria tēperatè;
O. omnia

omnia decorè, & cum quadam amabili gratia proferatis. Auditis sæpiſſimè tibias, modulatè canentes, atq; ſuaviter: & fidiculis numerosè ſonantibus mirabilem in modum delectamini. Eas velim, ſi placet, imitemini: haud cōtemnendas meo iudicio præceptrices. Nam voces vestræ omnes, ſicuti chordæ in fidibus, ita ſonare debent, vt à motu animi quoq; ſunt pulſæ; & vt nerui propè ipſi, intentæ, ac remiſſæ, ad quemq; non digitorum, ſed cogitationum, ſenſorumq; tactum reſpondere. Nec vox ſolùm iſto modo varianda, & inflectenda: ſed totum corpus; caput, frons, oculi, brachia, manus, digiti, pectus, pedes, omnia, & ſingula corporis membra inſervire debent. Actio ni: nihil vt ineptum, nihil putidum, nihil agreſte, nihil inſulſum ſit: cuncta ad eruditum Demosthenis ſpeculum corapoſita, & pænè conformata videantur. Soleo ego tacitè apud me ridere, cum ex Clientibus meis audio, tam ſolutum, & mollem in geſtu fuiſſe Titium, vt ſaltatio inde quædam naſceretur, cui Ti-
tius

R H E T O R.

tius nomen esset. O pronunciandi artificem delicatulum. At quantò illa magis, de Curione, non dico ridicula, sed absurda? Quis loqueretur è lintre? & Nunquam, Octavi, collegæ tuo gratiam referes, qui nisi se suo more iactasset, hodie te isthic muscæ comedissent. O putidiusculum Oratorem. Nam quid dicam de Hortensio? qui, cum esset nobilis, atque summus orator, tamen est propter nimiam in voce, motuq; artem, ac venustatem, gesticularia Dionisia, notissimæ saltatriculæ nomine, appellatus. O hominem nimis effœminatum, & curiosum. Prætereo Manlium Suram, quem in agendo suo more discursantem, salientem, iactantem manus, togam modò deijcientem, modò reponentem, & immodica quadã exsultantem totius agitatione corporis, Domitius Afer non Agere dixit, sed Satagere. Occurrunt mihi aliorum in alios propter aliquam deformitatem agendi contorta probra: nec ferè quisquam est, qui non immoderatam in pronūciando affectationem iusto conuitio lacerauerit.

O.ij.

Nihil

Nihil est oculis, atque auribus eruditis odiosius. Sed quorsum hac tam multa? Nempe, ut ne vos Mei Cantabrigienses, in huiusmodi aliquando vel ineptias, vel leuitates incurratis: in quas ferunt Oxonienses quosdam vestrates (si tamen verum est, quod vulgò iactatur) homines alioqui præclare institutos, prope nodum incidisse: sed ita vocem, vultum, gestum, actionem omnem in dicendo, declamando, perorando, disputando, concionando, loquendo denique, ac colloquendo componatis, ut nihil claris oratoribus indignum existimetur. Qua in laude est operæ precium dignitatem trium municipum vestrorum, Clerci, Leuini, Præstoni recordari, facile in hoc genere principum, & optimorum agendi præceptorum. Mihi credite, nunquam huiusce vos vel Imitationis, vel cogitationis penitebit. Quòd autem ad utramq; Genesin, & illam eloquendi, & hanc pronunciandi spectat, nulla vnquam nobilior exercitatio, nullum excellentius progymnasma pueris inuentum est, quàm id, quod est à Ioanne Sturmio traditum,

in libro, vt appellat, *Academico de Exercitationibus Rhetoricis*, à suis *Argentinesibus* usurpatis. Recitat, inquit, vnus quotidie Orationē Ciceronis: vt presentes quasi Ciceronem ipsum loquentem, & rediuiuum audiant: & audiant, quod ipsos in Ciceronis vestigijs retineat. Concedimus interpellationem: & aduersariū interloqui permittimus: atque ita respondere illum Ciceroni mortuo sinimus, quasi viueret: & ita puer sese exemplo applicat, quoad potest, vt oratio interpellātis, cum Ciceronis oratione contendere videatur. Orationis etiā contrariæ conficiuntur: vt proximis hīsce diebus *Rehagius Antimilonianam* à se cōfectā aget, & Ciceroni audebit aduersari. Deinde iudicium constituimus: quæsitore vno: Iudicibus pluribus, quos *Præpositus* Iudicij sibi aduocauit: aut quos *Senatus*, *Prætorūe* dedit. Magistratum etiam addidimus, & poculum circumstantem: & vt in *Tragœdijs Poetæ Heroes imitātur*: & in

Comœdijs rusticos homines: sic nos vera iudicia in veris causis instituimus; & quasi gladiatorum, sic oratorum paria introducimus. Ac non parua quidem voluptate spectantur Actores, audiuntur: dum Aemulatio inter ipsos excitatur: si alter alterum conetur superare, memoria, venustate, stilo; qui expolitur, dum interpellationes domi à se conscriptas adferunt: dum etiam aduersarias domi à se factas in hac palæstra agunt: si non reuera, at imitatione veri: & studio veræ laudis, atque vtilitatis.

O præclarum, & magnificū Exercitationis genus: omnibus anteferendum Comœdiarum, Tragœdiarumq; actionibus, si ita instituat, ita celebretur, vt ego suspicor. O Sturmij canos, vel hoc vnico inuento à generosis quibusque adolescentibus omni veneratione complectendos. Exstant Senecæ, ac Quintilian, haudquaquam illæ quidem contemnendæ Declamationes. Eas percurrite: in vestris

ipſi

R H E T O R.

ipsi declamationibus, quod facile potestis, superate. Legite nobilissimas aduersarias duorum post editos in lucem homines præclarissimorum, Oratorum, Demosthenis, atque Æschini, Latinam olim togam à Cicerone vestro mutuantium, nunc suo Attico pallio indutorum: exempla esse luculenta poterunt vestrarum in simili genere contentionum. Est Luciani pro Tyrannicida Declamatio; & verisimilium argumentorum momentis peracuta, & verbis, totaq; compositione perserta. Eam duo pulcherrima, & facetissima ingenia, Erasmus, atque Morus, contrarijs declamationibus conuulsam, oppugnare tentarunt. Sunt alia in eodem fermè genere non pauca, Vallæ in primis, atque Rami, præmittam alios, cum Imitatione diligenti, tum etiam quadã literata, & generosa æmulatione sanè dignissima. Ex quibus etiam nominatim epistolam vobis peringeniosam, elegantēq; commendo Francisci Petrarchæ, hominis diuino cerebro, & sua quadam in scribendo singulari

qu. si

G. HARVEII

quasi vena pollentis; ad Ciceronem illam qui-
 dē, sed contra Ciceronē ante annos CCXXX.
 scriptam, nondum tamen, vt opinor, missam,
 scriptam autem, cū in eius Epistolas, diu, mul-
 tumq̃ perquisitas, atque tandem inuentas, inci-
 disse. Nihil istiusmodi aduersarijs vel ad
 conciliandam elocutionis copiam vberius: vel,
 si enuncientur, ad agendi dignitatem illustran-
 dam, magnificentius potest excogitari: si veliti
 ipsi vel Ciceronis, vel alterius egregij oratorū
 manes, similibus antilogijs lacesitos, ab inferis
 excitare. At praecepta hic forsitan aliqua re-
 quiritis: quibus instituti, maiori cum laude pos-
 sitis in hoc genere versari. Itane? Quid si Ho-
 ratianum illud vobis in memoriam reuocem,
 Omne tulit pūctum, qui miscuit vtile dul-
 ci? Quid si Luciani, suauissimi Rhetoris,
 το γῆστομον καὶ τὸ τετραπλόν? Quid si Socratis nostri in-
 ductiones, interrogationes, exempla ironias?
 Quid si Homeri ἐπισοδείας? Quid si aliorū Rhe-
 torum, Poetarumq̃ alia, mihi valde in eorum
 commentationibus approbata, & partim ad
 meam,

R H E T O R.

meam, partim ad meorum affinium laudem, atque decus celebrata? Annon abundare vos præceptis, institutisq; idoneis putaretis; & quemadmodum Alcumiſtæ in arte ſua loquuntur, habere vos magiſterium crederetis? Certe qui ea in ſuis dictionibus, atq; ſcriptis opportunè adhibet, quæ in alienis iure admiratur, ei præceptorum ſatis eſt: nec erudiri hunc aliorum institutionibus velim, ſed ſuis alios exemplis informare. Verùm quid ego vobiſcum tam diu de eloquendi, pronunciandiq; exercitatione, ac facultate loquor, quã affatim omnibus ſuppeditabunt mea iſta aureola inſtrumenta?

Adde, quòd eſt illis operũ prudẽtia maior: Solus & Artifices qui facit, Vſus adeſt.

Nam in immenſum ſerperet oratio, & ſol me priùs, quàm illa deficeret, ſi vel milleſimam partem vellem earum ſententiarũ, apophthegmatum, prouerbiorum, ſimilitudinum, fabellarum, verſiculorum, emblematum in mediũ proferre, quibus me doctiſſimi, prudentiſſimiq; homines, mea q; optima, & chariſſima inſtrumẽta

P.

copio-

G. HARVEII

*copiosissimè decorata exornarunt. Citiùs credo
 stellas, & si quid est illis ipsius innumerabilius,
 numerarem. Et tamen, si verè Græci de suo,
 ac potiùs de meo Hercule, certatim ab omnibus
 dilaudato: Ecquis Herculem vnquam lau-
 dauit: quātò ego de me, omnes de Exercitatione
 rectiùs? Ecquis vnquā Exercitationē laudauit,
 Herculis ipsius Herculem, eloquentiæ satellitē
 inuictissimū? Nam quod egregiè Periander
 ille Corinthius, Cypseli filius, is, qui numeratur
 inter Græcorū sapientes, vir magnus, ac præ-
 potēs tyrannus dicere solebat: Exercitatio po-
 test omnia; rationē addens valde bonā, Nam
 & Isthmum quoque potuit perfodere: tam-
 etsi, nō dico multa paucis, sed verba omnia sit
 cōplexus, nec plura potuisse pluribus dicere vi-
 deatur: (omnia enim Exercitationi tribuens,
 nihil excipit, quod addi ad cumulum possit) tām-
 tūm tamen abest, vt laudem Exercitationis ali-
 quā præ se ferat, vt, quoties eorū amplitudinē,
 atq; magnificentia cōtemplor, qui mihi olim vel
 à pedibus, & ab infimis quibusq; partibus existi-
 tissent,*

R H E T O R.

tissent, soleã isto modo, propemodũ *ἔκστασις*, ex-
clamare. O Periander: Sapienẽ appello: tu
dicere solebas; Sed ecce vobis, nec opinãtibus,
Eam, quam tantoperẽ desideratis, cuius vidẽdæ
gratia tam avidẽ conuolastis, in quam oculos
iamdiu constantissimos spe, atq; mente defixi-
stis, incredibili Maiestate, regio habitu, aspe-
ctu pænẽ Angelico, Illustrissimam meam He-
ram, augustissimam Heroïnam, ELO-
QVENTIAM: diuinũ animal, & cœ-
lesti rore, atq; ambrosia, in fortunatis mentium
beatarũ insulis, nõ illis quidẽ Homeri cõment-
ijs, sed nostris multò fœlicioribus, optatioribusq;
enutritũ. Videte per Deũ immortalẽ, quàm sit
omnibus omniũ generũ insignibus, ornamentisq;
speciosa: quàm sint cũcta ad incredibile venu-
statẽ, summã admirationem, singularẽ magnifi-
centiã, splendorẽ, venerationem cõparata. Mit-
to aureã comã, & calamistratos capillos: mitto
serenã, & peramabilẽ frõtẽ: mitto nitẽtes ocu-
los, & purpureas genas: mitto illas partim ro-
seas, partim niueas buccas: mitto labra mellita:

oris tantum admiradam, singularemq; pulchritudinem respicite: & statim unusquisq; exclamabit, ut amator ille apud Comicum: O faciem pulchram: deleo omnes dehinc ex animo mulieres: tædet quotidianarum harum formarum. Quanquam si pectoris eximie decoram venustatem, & illas, ut ita dicam, lacteolas papillas, & candidos, atq; teretes digitos, & elegantes pedes, & reliqua omnia tam coccini corporis membra intueamini, singula quàm simillima singulorum, omnia omnium, id est pulcherrima, bellissima, delicatissima sentietis. Nam quid loquar de magnificis vestibus, de preciosis monilibus, annulis, torquibus, de aureis, atq; argenteis filis, aciculis, fibulis, fimbriis, de fulgentibus margaritis, de illustribus gemis, de reliquo corporis ornatu, atq; cultu uniuerso? Contuemini potiùs à dextra, cornu illud Copiæ locupletissimum, omni & sonorum genere distinctum, & varietate colorum frequentatum. Videte ex altera parte inservientes, atq; ancillantes suæ Dominae, obsequentissimas famulas.

mulas: illinc quidem Gloriam, Laudem, Honorem, Famam, Magnificentiam, Decus, Splendorem: hinc Pecuniam, Aurum, Argentum, Opes, Facultates, diuitem, & copiosam Supellectilem, illius sumptuosis ædificijs, augustisq; palatijs congruentem: illinc Studium, obseruatiam, officium, Affabilitatem, Comitatem, Gratiā: hinc cunctarum optatissimarum rerum abundantiā. Circumspicite consiliarios eius togatos: armatos satellites, cliētes paludatos, cincinnatos Aulicos, administrōs, famulos, seruos, seruorum seruos holosericos. Inciperem arenas, atq; atomos numerare, si eorum vellem singulorum nomina percensere. Sunt Hebræi: sunt Græci: sunt Latini: sunt Itali: sunt Hispani: sunt Galli: sunt Angli: sunt Germani: sunt omnium regnorum, gentium, nationum clarissimi Oratores. Et verò ex Hebræis, dignitatem sunt maximam, atq; amplissimam cōsecuti, quos videtis Hebraica chlamyde amictos: quiq; prīmi literarum monumentis res & suas, & aliorum gestas, antiquissimorū hominū, atq;

oris tantum admiradam, singularemque pulchritudinem respicite: & statim unusquisque exclamabit, ut amator ille apud Comicum: O faciem pulchram: deleo omnes dehinc ex animo mulieres: tædet quotidianarum harum formarum. Quanquam si pectoris eximie decoram venustatem, & illas, ut ita dicam, lacteolas papillas, & candidos, atque teretes digitos, & elegantes pedes, & reliqua omnia tam coccini corporis membra intueamini, singula quam simillima singulorum, omnia omnium, id est pulcherrima, bellissima, delicatissima sentietis. Nam quid loquar de magnificis vestibus, de preciosis monilibus, annulis, torquibus, de aureis, atque argenteis filis, aciculis, fibulis, fimbriis, de fulgentibus margaritis, de illustribus gemis, de reliquo corporis ornatu, atque cultu uniuerso? Contuemini potius à dextra, cornu illud Copiæ locupletissimum, omni & sonorum genere distinctum, & varietate colorum frequentatum. Videte ex altera parte inferuientes, atque ancillantes suæ Dominae, obsequentissimas famulas.

R H E T O R.

mulas: illinc quidem Gloriam, Laudem, Honorem, Famam, Magnificentiam, Decus, Splendorem: hinc Pecuniam, Aurum, Argentum, Opes, Facultates, diuitem, & copiosam Supellectilem, illius sumptuosis ædificijs, augustisq; palatijs congruentem: illinc Studium, obseruatiam, officium, Affabilitatem, Comitatem, Gratiā: hinc cunctarum optatissimarum rerum abundātiā. Circumspicite consiliarios eius togatos: armatos satellites, cliētes paludatos, cincinnatos Aulicos, administrōs, famulos, seruos, seruorum seruos holosericos. Inciperem arenas, atq; atomos numerare, si eorum vellem singulorum nomina percensere. Sunt Hebræi: sunt Græci: sunt Latini: sunt Itali: sunt Hispani: sunt Galli: sunt Angli: sunt Germani: sunt omnium regnorum, gentium, nationum clarissimi Oratores. Et verò ex Hebræis, dignitatem sunt maximam, atq; amplissimam cōsecuti, quos videtis Hebraica chlamyde amictos: quiq; primi literarum monumentis res & suas, & aliorum gestas, antiquissimorū hominū, atq;

G. HARVEII

Dei ipsius Optimi Maximi admiranda opera
prodiderunt. Sed quid rem infinitā aggredior?
Præsertim cūm Hera iam ipsa propè adsit: &
reliquus mihi Orationis epilogus sit amputatus.
Sed tamen videte, ut omnes, atq; singuli illius
famuli rerum omnium admirabili copia cir-
cunfluant, & vbertate. Quæ si vos delectant,
si iuvant, si ad sese allecant, Cantabrigienses,
me sequimini. Faciam, ut in Heræ meæ ma-
gnificentissima Aula atq; regia, primas, secun-
das, tertias, quartas assequamini. Nunc illius
mihi nutus silentium imponit.

DIXI.

Huiusmodi apud vos Orationem si suis, id
est multo elegantioribus cūm verbis, tum
sententijs, is, quem introduxi loquentem, cuiq;
& viri, & oratoris personam attribui, Elo-
quentiæ satelles Exercitatio habuisset, Mei
optatissimi Auditores: nonne ad eum omnes
confestim accurreretis? nonne eius subsidium,
opem,

R H E T O R.

opem, tutelam, propugnationem, patrocinium
quàm studiosissimè etiam, atque etiam implo-
raretis? nonne multò eum cupidissimè, avidissi-
meq; sequeremini? At per Deum Opt. Max.
quem nunquam ego temerè nominandū censeo,
hæc ita vobis cū omnino omnia, tum sigillatim
singula pollicetur Exercitatio, vt longè & plura
possit, & maiora quædam, atq; illustriora soleat
euentu ipso præstare. Dici enim profecto non
potest, quantum illa momentum afferat ad
summam eloquentiæ laudem adipiscendam.
Fuit olim apud Græcos, & hodiè apud omnes
celebre nomen est eorum, quos tam sæpè cōme-
moro, & quorum nominibus ipsis recreor, elo-
quentiæ si non parentum, certè principum Ho-
meri, Euripidis, Sophoclis, Aristophanis; Pla-
tonis, Xenophōtis; Demosthenis, Isocratis, He-
rodoti, Luciani, innumerabilium aliorum, in
omni dicendi ratione, oratoriaq; virtute præcel-
lentium. Floruerunt inter suos, inter nostros
regnant, Latinitatis auctores longè post urbem
cōditā politissimi, atq; viri immortalitate digni.

Sic

G. HARVEII

(sic enim semper habiti sunt, & ita, credo, apud omnem posteritatem habebuntur) Plautus, Terentius, Virgilius, Horatius, Cicero, Caesar, Varro, Sallustius, Liuius; omnes ad Latine scribendum facti, ut opinor, atque nati: tam id faciunt cum quadam dignitate expeditè. Descendamus ad proxima superiora tempora: etiam hæc nostra, si videtur, videamus: argentea quæ aureis (quæ sunt enim interiecta sæcula, omnino fuere plumbea, atque ferrea) subiungamus. Sunt in ore vestro assidui, in manibus frequētes, honoris à me gratia nominati sæpius, Valla, Pontanus, Bembus, Sadoletus, Longolius, Riccius, Manutius, Nizolius, Sturmius, Osorius, Muretus, Buchananus; nonnulli alij (latera me enim deficiunt) in vberissimo Latinorum scriptorum fœtu, (solam excipio M. Tullij illam ætatem auream) cum meo iuditio, (quod tamen fortasse nullum est) tum omnium, quos unquam audire potui, facile primas ferentes: nec de eorum iustissimis laudibus vlla unquam non ingratisima ætas conticescet. Non lo-
quor

R H E T O R.

quor de Italiae miraculis, Danthe, Petrarcha, Boccatio, Sanazario, Ariosto. Aliarum gentium præstantissimos, celeberrimosq; scriptores tacitus prætermitto. De Chaucero, Moro, Eliota, Aschamo, Iuello, nostris gemmis nihil in præsentī dico. Quæram, unde isti, longè omnium, qui sunt, qui fuerunt, (nam de futuro nihil audeo, in tanto præsertim tam admirabilium ingeniorum flore, affirmare) in suis quiq; linguis sine vlla dubitatione eloquentissimi, tam lautam sint, & tam venustam dicendi copiam, vbertatem, leporem, elegantiam consecuti. Respondeat æquus Iudex: annon Genesi cuncta accepta referet, & assiduas eorum, elaboratasq; scriptiones, quibus tam illustre nomen adepti sunt, insigni commendatione prædicabit? annon Stylo gratias habendas arbitrabitur, dicendi magistro longè optimo, atque doctissimo? Quid Analysis? Euoce-
mus eundem Iudicem: annon respondebit homo prudens, exquisitissimos omnium in hoc genere Artifices, cum nonnullos veteres, tum

Q.

verò

verò recentiores etiam aliquot, homines nostræ
 memoria spectatissimos, & cum maiorum im-
 mortali laude coniungendos; in primisq; P.
 Ramum, A. Talæum, A. Foquelinum, I. Tho-
 mam Freigium, F. Schorum, G. Rodingum,
 complures alios, hinc esse propemodum id, quod
 sunt? annon superiorum scriptorum explica-
 tio, nonnullos illis ipsis pænè inscribendo supe-
 riores effecit; ad eorumq; familiam aggrega-
 vit, qui putantur ex ipsius Eloquentiæ stirpe ge-
 nerati? annon suis multi commentarijs, præ-
 lectionibus, scholijs, veluti quibusdam gradibus,
 in præcelsam Rhetoricæ arcem, & quasi cœ-
 lum, ut sic dicam, ascenderunt; indeq; divinis-
 simis Oratoribus sunt, tanquam Angelis ascri-
 pti immortalibus? Et tamen, liberè ut dicam,
 (erumpat enim vera vox) neminem profecto
 esse, neque istorum sentio, neque aliorum in eo-
 dem genere præstantium, qui tantam inde, &
 tam excellentem vel ingenij, vel artis, vel indus-
 triæ gloriam, atque decus reportarit, ut non
 palmam adhuc Deum præpotentem suspicer
 aut

aut alicui ex vobis, aut nescio quibus alijs, è cœlo delapsuris, reservasse. Permultum potest Analysis: permultum Genesis: utraq; suo loco adhibita, & usurpata frequenter; ubi nec eruditionis instrumentum deest, & elucet illud splendidum ingenij lumen, quo à Natura mihi multi videntur circumfusi; tandem mediocritas diuinum nescio quid edet, quod instar omnium portentorum, miraculorumq; habere videatur. Sed nolo ego aures vestras, subauscultando iam pænè defatigatas, defeffas quidem certè, longis, vt ait ille, logis obtundere. Est vobis acre, atq; promptum ingenium: non desunt artis præcepta, enucleatè exposita: habetis Audomari *τεχνολογίαν*, artificiosè concinnatam: sunt aliorum Rhetorum præclara scripta, in quibus operam locetis egregiam: Exercitationis etiam mihi deniq; videmini, (quod caput est) singulari quodam ardore confligare; & quæ iam dudum vobis proposui, instrumentorum instrumenta, (sic namq; meus ille solebat appellare Philologus) in summis bonis numerare.

G. HARVEII

Satis est: constantiam exspecto: efflagitabo etiam, si erit necesse. Ac nostra quidem qualiscunq; Analysis in Orationem post reditum ad Quirites; quam nemo adhuc vel Rhetoricis, vel Dialecticis, vel omnino ullis, quod sciam, explicationibus illustravit; nonnihil vos, ut spero, adiuuabit: praesertim si Genesim ipsi adiungatis: & diu, ut iubet Crassus, multumq; scriptitetis. Verum Analyseos illius initium in crastinum differemus. Exhausta enim, ut video, clepsydra est.

Prosit.

Excudebat Londini, Henricus Binner
manus Typographus, Anno M. D.
LXXVII. Mense Nouembri:
rogatu ornatissimi viri, B.
Clerici, Legum Doctoris.